

DRÁMAMELLÉKLET

1979

AUGUSZTUS

DÁNIEL FERENC

Kényes jutalomjáték

Eörsi István darabja elé

Igazodva Eörsi István írói attitűdjéhez, mindjárt flikflakkal kezdem: vegyes műfajú kötet jelent meg 1978 karácsonyára — Eörsié —, amelynek címe, *Történetek egy hideg faházban*, a kötet-beli harmincöt oldalas novellából választatott. A novella nem más, mint a *Jolán és a férfiak* drámai szövegkönyv elbeszélés-változata. Hogyan? Műfajok között pendlizzünk? — kérdezném barátilag, gúnyosan, ha nem tudnám, történetesen egy korábbi szövegkönyvi változat felolvasása kapcsán, hogy a megírás sor-rendje fordított volt. Bár úgy gondolom, a sorrendiség kérdése végül is elhanyagolható; lényeg: Eörsi, viaskodván anyagával, változatokat ír, írt, fog írni Jolánra, hideg faházakra, férfiakra. Mintha végére járhatna e végeláthatatlan hölgymonológoknak, feloszt-hatná e súlyos örökséget — merő abszurdítás. A hasbeszélő sem képes arra, hogy bábuja száját befogja.

Ezek a Jolán-variánsok természetesen arról is tanúskodnak, hogy napjaink kemény dióját feltörni, jelenidejű nem-könyvdramát írni ma sem irigyléreméltóbb feladat, mint volt akár tíz évvel ezelőtt. Az írók ma is két arcvonal, a valóságlátomás, drámai beszéd-forrás — és a színházi intézmény között hasalnak, helyzetük ezért nem rózsakertbe illő, ámbár ígéretesebb, mint korábban volt. Főként *világosabb*, ugyanis a színházi dramaturgiai műhelyek rá-jöve végre, hogy nincs egyetlen íróra méretezhető klasszikus szabásminta, csak fontos drámai gondolatok vannak, nos e műhelyek világosabban választolnak már a „kvázi”-kor követelményekre: vagy úgy, hogy eleve nem tárgyalnak „formátlan hozadékú” mai írőkkel, vagy úgy, hogy mai dramaturgiára éhesen elismerik bizonyos mérvű ráutaltságukat, tanácsstalanságukat, és ebbeli állapotukban adnak megbízást a *nekik való* íróknak. Vállalván a munka nehezebb részét is : előadható látomássá szervezni a szövegkönyveket. En ezt a kapcsolatot nevezném nagykorúnak, jóhíszeműnek: „talán az írók mégsem a klasszikus dramaturgiai iskolázottságuk hézagai miatt szerkesztenek másként, jelenetезnek szaggatottan, kevergetik a stílusokat, mossák össze az időket-helyszíneket, ha nem azért, mert dramaturgiai transzformációk nélkül, különféle »nekifutások« nélkül nem tudnák megfigyeléseiket, mániáikat, uram bocsá' törvénykutatásaikat valamilyen színházi próbaformába önteni”.

Eörsi szövegvariánsai lehetőséget adhatnak az ilyen nyitott szín-ház tért ölelő szintézisére; bennük is, mint minden igazi írói hal-

mazban, van rejtett drámai logika, talán még dramaturgia is. Jolánt legszívesebben egy szenvedélyesen elfogult, hevülékeny, gunyoros színházban látnám viszont.

*

Eddig jobbára nagyobb történelmi kaliberű figurákat taszigált porondra. Inkvizitorokat, történelmi hatóságú főberlő néniket, üldözött főértelmiségieket, víg logikájú üldözöket; Széchenyit papírsipkával a fején, ferencjósákat orrukat fogva; evangélistákat, kikiáltott evangéliumi árulókat. Tizenöt év alatt vagy nyolc darabot írt: a fele jutott csak színpadra. És amit bemutattak, sem volt átütő sikerű. *A Sírő és kakaó*, *a Huligán Antigoné*, *a Hordók*, *a Széchenyi* — egyik sem futott nagy szériákkal. Emlékezetem szerint ezekből az előadásokból (kivéve a pincészházi *Huligán Antigonét*, amely amatőr jellege miatt külön elbírálás alá esik) mintha hiányzott volna a közönséget frappírozó, ellenállhatatlan, okos tiszteletlenség, amely e szövegkönyvek alapulajdona (újra-olvasva is bármikor) ; és mintha hiányzott volna a cirkuszi fölény, értelmi viviszekció, amellyel olykor varsói vagy prágai színházakban találkozhattunk. Többé-kevésbé színművekként játszották őket, s fergeteges manézsmóka elhalványult bennük.

Eörsi Brecht-fordításokkal és az i 964-ben írt, legelső darabjának, *a Megmentett városnak* néhány fontos elemével fejezte ki „tanítványi tiszteletét”, evégből tartják ma is sokan brechtistának (holott ez a címke sem éppen sértő) ; darabjai ismeretében nyugodtan állíthatom: Brecht nyájas, magabízó értelmét, nagy falásokkal harapó dramaturgiáját Eörsi nem plántálhatta a magáéba, merőben különböző alkatok lévén. Dramatikus intelligenciája a cseles öklölvívő: egyetlen sebezhető pontot se hagyta ki, „kikészítésre megy”, mint csínytevő üt övön alul.

Mivel a valóság, a történelmi eseménykifejlet nem knock-outolható : nála is megég egy egész város a máglyán : mindenkit túlélt az Öregasszony, pisztolyaival játszik a végképp sarokba szorított Széchenyi, a zárkaajtó megnyílásától rettegnek a rabok; megszületik az egyetemes egyház szája íze szerinti evangélium. A tények kínos csattanója az, hogy már nem lehet velük viccelni. E pontokon szakadnak félbe Eörsi darabjai. Megátalkodott bizakodóként folytatja újra és újra — írja is egyik előszavában: „... bizalmával fokozott mértékben fordul a nézőtér felé, azt reméli, hogy a borzongások és nevetések segítségével a közönség szétválasztja azt, ami a világot jelentő deszkán és főként magában a világban olyan áttekinthetetlenül összebonyolódott . . .” Ez legalább olyan mérték-ben öninstrukció is, mint szerzői vágy. De hozzáteszem : egy meg-szűrt, áttekinthető, szuperlogikus világban is meglelné a maga cirkuszi kanavaszait.

Stendhal az egyik szereplőjével kiáltatja: „ez a század az ügyvédeké!”, vajon a mi kelet-európai XX. századunk nem a humoristáké? Terjengős listámat és okfejtéseimet, hogy ki mindenkit, miért sorolnék közéjük, az egyszerűség kedvéért mellőzöm (mind-

azonáltal nem a rugóra járó hétfői hahota fölértékelése a célom). A vérre menő, eredeti humor megteremtőiről beszéltek. Eörsi legjobb írói pillanataiban, amikor képes a teljes belefeledkezésre, és arra, hogy saját ördögi szellemességét is lekörözve, valódi komédiai párbeszédre, helyzetekre, csapdákra, zsákutcákra bukkanjon, az „igazi” teremtők nyomába szegődik.

„SZÉCHENYI ...És ha arról faggatna a bíró, hogy miként töltöttem be atyai tiszteletet?

CRESCENCE (*ifjúkori árnyalakja*) Ó, nagyon jó apa voltál. Igaz ugyan, hogy bolondokházába temetkezteél azokban az években, amikor gyermekeidnek a legnagyobb szükségük lett volna rád, és az sem tagadható, hogy örültséged tudata lidércnyomásként ült mindkét fiúkon, másrészt viszont nagyon okos és megszív-lelendő intelmekkel láttad el őket, főként írásban, és én őszintén remélem, hogy egyszer majd elolvassák őket.

SZÉCHENYI A bíró azt is megkérdi majd, hogy milyen hazafinak ismertél engem?

CRESCENCE Akkor azt válaszolom neki, hogy valaki állítólag elkeresztelt téged a legnagyobb magyarnak. Így hát feltehetően elsőrendű hazafi voltál, de ezt eskü alatt nem vallhatom, mert nem tanítottál meg a nyelveden, és ezért nem olvashattam el a műveidet ...”

Mi sérti sokak kegyeletérzését akár e kiragadott kis részletben is? Mindenekelőtt az, hogy tényszerűen igaz állítások hangzanak el. Csakhogy többlétező dramaturgiai fegyverzetbe töltve. A Crescence-árnyalak a szarkasztikus önkínzás eszközeként Széchenyi sugalmazására beszél ennyire profánul. A „bíró” sem létező. Széchenyi mégis hozzá folyamodik elmarasztaló ítéletért, evégből „gyakorolják” a terhelő tanúvallomástételt is, amely e többszörösen ki-forgatott, fekete humorú változatban egyfelől könnyű a lélek terhén (a gróf hívő), másfelől a lehetséges házastársi perlekedés, beolvasás realitásával azt a második valóságot „lopja” a jelenet alá, amelyre különben arisztokratikus életformájuk etikette és a gróf magánya miatt nem nyílna mód.

Az árnyvilágban a *Napló* ihlette Széchenyi bizarr, „humoros” intimitásokat fedez fel – mi, nézők ugyancsak vele tartunk. Nem követhetjük a halálba – a mi többletélmyünk az, hogy túlélt utódokként kinevelhetjük történelmi szobortanulmányainkat. Údító, termékenyítő, hogy a „még eleven” Széchenyi semmi pénzért nem akarja magára ölteni a legnagyobb magyar maszkját.

Virgonc történelmi kutatásai Eörsit egyre messzebb múltba vezették: *Az áldozattal*, evangéliumi ihletésű komédiájával egyenesen a (marxi értelemben vett) ideológia születésének ősforrásához. Ebből arra is következtethetnénk, hogy a mind szabatosabb, élesebb, következetesebb drámai fogalmazás kedvéért igyekszik szabadulni a ténypányvákól. Hogy ezután dűrenmattosan távol-tartott közegben fogja modern érvtechnikáját járni, hasonlóan a darabbeli Tacitushoz: „...ha tenni nem tudunk, várnunk kell. De várótermünket legalább rendezzük be kellemesen. Én a múltat választom e célra. Gyilkosok és örültek hemzsegek ott is, de legalább nem bennünket fenyegetnek. És mennyi gyönyörű nő! ...”

Gyönyörű nők Pesten is vannak. Eörsi egy újabb váltással le-blokkol egyikük lábainál. Diszkrétben fogalmazva, némelyest a lábai között is : *Jolán* e hölgy. De miért? Históriai-cirkuszi ér-telemben mi csíkolható ki e mélyen formája alatt lézengő kávé-házi figurából?

ERNŐ A te történeteidet másért szeretem. Olyan világba vezetesz, amelyből gyalázatos életkorom miatt teljesen kimaradtam. Tudod-e, hogy ti vagytok az utolsó romantikus nemzedék; bogárkak borostyánkőben? Amióta megismertelek, még jobban unom bájos kortársnőimet. Perspektívahiányban szenvednek, mint a legtöbb modern arckép. Allsol? ...”

Mondhatnánk : íme, az índték. Csakhogy, mi, potenciális nézői a történetnek, Jolánt együtt látjuk Ernővel, az ágybeli történet-hulladékgyűjtővel – egy olyan csökkent értékű, de minden pillanatában „keretezett” *jelenlétben*, amely fürdőkádágyakból, sörös és pálinkás üvegek mélyéből, a hősugárzó nyomorúságos izzásából teremtődik meg Jolán szövegelése és Ernő hallgatása árán. No és persze a dramatikus távlatok („perspektíva”) kiárlása fejében. Ez a fajta vallomáskényszer önredukció, önleszázalékolás. Mert a dramaturgiában a színes vagy a kiszínezett múlt árnyékot vet a kifecsegőre, egykori értékeinek elvesztésével is bevádolja. Jolánt nem az sérti, ha lekurvazzák vagy kurvaként bálnak vele (tudja, hogy nem az), hanem amikor jó nő mivoltát megkérdőjelezve azt mondja neki Borsi: *régebben* ötszáz wattnyi izzásod volt.

Még maradjunk a szövegelés ihlette *jelenlét* műfaji buktatóinál. Követelmény, hogy a kifecsegő *ne* untasson, ellenben ha túlszínezné „borostyánkő”-jeleneteit, egész zárványléte is értelmét vesztené. Továbbá tudnia kell, hogy a beszéddel legbensőbb élményeit szolgáltatta ki; idegenek számára pletykát, esetleg fel-használható, ellene fordítható eszközt. Jelképes „borostyánna” der

medő Jolán-preparátumot, amit azután bárki kezébe foghat, vitrinbe tehet, faraghat, lenyelhet (ez a primitív népek felfogása szerint a halál).

Kényes jutalomjáték Joláné. A megelevenített alakok követelni fogják mozgásszabadságukat, hivatlanul is előbújnak majd. Mi-közben Jolán, hogy jusson is, maradjon is (például időszzerű gyönyör, figyelem az ágyban), a szexuális emlékképeit szembesíti, egyeztetni történelmi emlékezetével.

„...életem egyik legszebb pillanata volt, / amikor az egyik beszélő azt mondta Iván, hogy Győzötől született kislányomat a sajátjának fogja tekinteni, ha majd újra együtt élünk. Erről néha úgy beszélt, mintha hinne benne, de tudta már a sorsát ...” – ez a passzus az elbeszélés-változatból való, az ígéret a darabban így nem hangzik el. Talán nem is lényeges. Hanem annak érzékeltetése, hogy Jolán számára a frontokká szakadt 56-os Magyar-országot *két férfi* jelenti, bennük és közöttük éli át a maga történelmi kataklizmáját – hogy szabadon újra feloszthassa magát Iván, a halálra szánt javára. A beszélők során életérveket csíhol; szerelemre, életre, jövőre hívja Iván még élő részét. És nem rajta, a történelmen múlik, hogy a másik rész az erősebb.

„Iván ... tartsd maad elé pajzsnak a lányotokat!

JOLÁN Nem!

IVÁN Akkor a fiunkat!

JOLÁN Szégyellj magad!

IVÁN Miért nem születt meg?

JOLÁN Te kérde? Hogy merészeled?

IVÁN Azért még megszülhettek volna.

JOLÁN Fiúkrakat fogok szülni neked ...”

A halál torkában is vadaskodó szerelmesek rövid, filmszerű snittek közös hallgatásaiban, felhőkergetéseiben filmszerűen közelítve távolodnak egymástól. Talán még van egy pillanat, amikor mind a ketten egyforma tekintettel látják a Hársfa utcai nőgyógyász műbörpamlagát; a vért, ennek a párbajnak első véreit. Még látják szerelmük mitológikus kelléktárát, amely a komolyabb s valódibb történelemben azután szétszóródik, Jolán képzeleti szín-padára szökken át.

Elbeszélés-mozzanatok a novellából, vad párbeszédre a szöveg-könyvből elválaszthatatlannak tűnnek számomra. Ebben *az egész* jelentős írói „halmozat” az értékek, a felelősség, a vetésgek, a bukás, a továbbélés kényszerkockázatai könnyebben vezetnek rá a drámai logikára és hierarchiára, mint arra a színpadi kiteljesedésre, amelyet a szöveg egyelőre csak ígér. Példán igyekszem bizonyítani. Talán a darab legkényelmetlenebb jelenetsora (meg-írva majdhogynem grand guignol), amelyben Jolán különös harcát vívja az Idegennel. Leszázalékol, méltatlan, homoszexuális untermánból férfit, szerelmezt, „Ivánt” faragni úgy, hogy a néző ne kímjában röhögjön: elegáns feladvány. De feladvány. Szükség-szerű. Dramaturgiailag sem megkerülhető, mert annak a magas ívű extravaganciának a végétünet, ahogyan Jolán önnön leromlását végig-csinálja.

Különös zenei felütéssel jelentkezik a téma: az Idegen betelepszik a térbe, az ágybeli beszélgetés az alteregó körül csapong, már-már Ernő is látni véli Ivánt, jóllehet erre nincs felhatalmazása. Jolán előálló szívveréssel ismer rá volt szerelmére, noha tudja, ez képtelenség. A drámai logika megköveteli, hogy Jolánnal együtt a néző is felkapja fejét: „hoppá, ebben *az Idegennel* nem „Iván” lappang? ...” Nos, ahhoz, hogy eleven előadásban ez a szív-verte indítás éljen és azonnóm tarkón vágja a nézőt is: jelentős színházi előzményekre van szükség. Nemcsak az analógiás helyzetek kimunkálására (pokrócjelenetek a múltban, jelenben, álmok kövekről, Iván gesztusai és az Idegen gesztusai; Jolán nőies ragaszkodásai részletekhez stb.), hanem „költői telítettségre” Iván egykori gesztusából, tartásaiból, szembetűnő jellegzetességeiből. Önkéntelen, de árulkodó mozzanatokból, amelyek csak két ember között lehetségesek. Jolán ötszáz wattos felizzásaiból (kihívnyak, ellenpontoznak, sűrítenek) majd lépésről lépésre (vagy egy csapásra?) kiépül az üresség, az egykori telítettség érzékelhető hiánya. Amit a halál jelent. De nem a színművek egyetlen hatás-pontba fogott hagyománya szerint, hanem ahogyan az életben tapasztaljuk: „megint nincs itt, akire szükségünk volna – »helyekbe» botlunk, tátongó térdarabokra, holt relikviákba; viszont-reagálások nélkül nevétségessé váló mozdulatainkra ébredünk ... és így tovább ...”

Jolán, a félig vagy talán egészen kioltott lény, önmaga hason-más alakjaiként mozog hiányterében. Az Idegen belépője szükség-szerű. Hogyha nem is a varázst megtörni (mert az nincs), de valamit, valami gépiet kizökkentsen. Jöhet a grand guignol. Az Idegen azért *idegez*, mert c torz kísérllet kapcsán emberileg mindvégig „kívül marad” : mindössze nemi előjele változik meg. Számunkra azonban, akik „belül vagyunk”, föl kell villannia –

legalább egy arczdülésnyi – *azonosságéselynek*, a kísérlet bennünket kísért meg. Ez a tétje.

Bevezetóm elején már megpengettem a stíluskeveredés témáját – nos, szinte bizonyos, hogy végletesen más stílus ragad, mondjuk, a halál okozta hiányélményt finom árnyalatú játékmódjához, és megint más a kávéházi jelenetekhez. Simi, olvadékony humorista: színtiszta torzkép. Borsi, Ernő – árnyalt torzképek. A kávéházi alakok, a férj – bábfigurák. És megírva is elég jellegzetesek, sem-hogy egyetlen stílusöntvénybe összeforranak. Nem titkolom : nagy örömmre. Mert a színháztól csak a fajsúlytalan stíluskeverék idegen (az, amit általában vett játékmódnak, előjel nélküli költészetnek, becélzatlan indulatnak mondunk), míg az összeforratlan dolgok egymás körül rajzó tartalmas stílusa nagyon is színházteremtő. Athatások, áthallások, átlépések semmilyen más térben nem képzelhetők el.

Márpedig ezekre Jolán odisszeájában nagy szükség van. A veszteség visszavonhatatlan élményéből semmit se élhetnénk át merőben különböző minőségek – színpadi stílusvilágok – meg-jelenése nélkül. Jolán, a túlélő : Győző-Iván nyers valóságában a legotthonosabb, hiszen akkor volt fiatal; de nem teljesen idegen – otthontalansága ellenére sem – a Lúdtollban, a férfiak között, albrétben, faházban, házasságban, kádban. Ez a túlélés ára.

„...aztán három évig ültem a Lúdtollban, mint egy langyos vízű lavórban. Akkor is állandóan az volt az érzésem. A füst, a szőzörejek, a poharak és ibrikek csengése, az emberek és a pincérek imbolygása az asztalok között, a tekintetek és tapintások mind-mind egységes anyaggá álltak össze, langyos vízzé, hiszen érted. Az idő, gondoltam, a Lúdtollban lötyög az idő, és én benne ücsörgök nyakig ...” – a helyszín leírása: a stílus meghatározása. Emberek – alkalmilag évekre – összeverődnek valamely helyszínen, és össz-szertartáselemeikből kialakul egy stílusréteg. Nem kötelező érvényű (odatartozni sem kötelező), mégis a kapcsolatfelvétel egyetlen, lehetséges kifejezőmódja.

Lassított bábfilm a kávéház : nagytótálban. A félközeliak : torz-képek. Fanyar „vígoperai” helyszín Borsi lakása, félúton múlt és jelen között, félúton barát és barátnő között, félúton az alkotásinger és a teljes szellemi tehetetlenség között. Hideg „vígoperai” helyszín a faház, nemcsak valóságosan, hanem Ernő hideg-mohó figyelme miatt is. Az egész: összeforratlan világ.

Eörsi szereti, és képes megszerettetni Jolánt a hajszoltságáért is, a stíluskereséséért is; a kalandorsága miatt és a stílustévesztései miatt is. Nem tekinthetem véletlennek, hogy a tekintélyre fittyet hányó darabíró ilyen kétes hírű nő lábai elé szórja virágait.

EÖRSI ISTVÁN

Jolán és a férfiak

KRÓNKA KÉT RÉSZBEN

Szereplők:

JOLÁN
ERNŐ
IVÁN, Jolán első férje
GYŐZŐ, Jolán második férje
BORSI
HAJNAL ÚR
SIMI
IDEGEN, ugyanaz a színész játssza, aki Ivánt
FÉRJ, a harmadik
HAT EGYÉB FÉRFI
Hely: Budapest
Idő: a hatvanas évek közepe

I. RÉSZ

1. jelenet

Pricsszerű ágy. Az ágyon Jolán és Ernő pokrócokba burkolva. Az ágy mellett a széken hőszűrő, mely megvilágítja a fejüket. A földön néhány ruhadarab, pálinkásüveg. Az ágy lábészét téli-kabátok melegítik. Gerendából összeácsolt dísztelen falak. Szél-sivítás

JOLÁN Aztán három évig ültem a Lúdtollban, mint egy langyos vízű lavórban. Akkor is állandóan ez volt az érzésem. A füst, a szózórejek, a poharak és ibrikék csengése, az emberek és a pincérek imbolygása az asztalok között, a tekintetek és tapintások mind-mind egységes anyaggá álltak össze, langyos vízzé, hiszen érted. Az idő, gondoltam, a Lúdtollban lötyög az idő, és én benne ücsörgök nyakig. Persze háttal az ajtónak.

ERNŐ Ne rángasd le rólam a pokrócot.

JOLÁN Te pedig ne szakíts félbe. És mássz le a bal lábamról. ERNŐ Háttal ültél az ajtónak.

JOLÁN Helyesbíték. Az első hónapokban szemben ültem veled, hogy lássam, ki lejt be. Közben folytonosan fogadásokat kötöttem magammal: egy a háromhoz, hogy a következő szöke. Kettő az öthöz, hogy minimum száznyolcvanöt centis. Akkoriban a lósport tartott el, fogadási irodában dolgoztam.

ERNŐ Egy a négyszázhatvan kilenchez, hogy királyfi. *(Iszonyú Kamisan rázendít)*

Holdvilágos éjszakán
Miről álmodik a lány?
Hogy jön egy királyfi tán
Hóféhér paripán. Satöbbi.

JOLÁN Ha csikordult az ajtó, csak fel kellett pillantanom. Királyfi sehol. Még paripa se, csak néha egy-egy számár. ERNŐ Kész.

JOLÁN Akkoriban még nem foglalkoztam tacsókókkal. Csak utólag bányásztalak elő az emlékezetemből: nálad érettebb korú nőket vonszoltál folyvást magaddal, harminc körülieket.

ERNŐ A harmincasok — pompás korosztály. Ez az egyetlen meggyőződés, amelyet tizenöt éves korom óta nem kellett módosítanom.

JOLÁN Nahát, Emőke, van más meggyőződésed is?

ERNŐ Mennyi idő múlva fordítottál háttal az ajtónak?

JOLÁN Előbb oldalt fordultam, hogy ne kelljen látnom, aki

belép, de láthassam, ha akarom. Így ismerkedtem meg Simivel.

ERNŐ A jeles humoristával?

A szín előterében láthatóvá válik egy asztal, székek. Az asztalnál Simi: hájas, ferde szájr. Előtte papír, ír valamit, de nem a papírt nézi, hanem jobbra-balra forgatja a fejét, keresgél. Esetleg kortyint is közben

ERNŐ Dolgozott.
JOLÁN Tudj' isten.

ERNŐ Vadászott.

JOLÁN Egyfolytában. Csillapíthatatlanul. Időnként önfelgedten felugrott az asztaltól, ha meglátott egy gazdtalan nőt. Közben a tolla még járt a papíron.

ERNŐ Nagy figura volt. Kár, hogy kinyiffant.

JOLÁN Ki sajnálja? Már attól kiütést kaptam, ahogy azt a vékony száját nyalogatta.

ERNŐ Állítólag aranyere volt.

JOLÁN Te nem tekintetted meg? Fiúkra is vadászott.

Simi bóklászni kezd a színen, keresgél, majd a nézőteret lesi

Egyébként nemcsak aranyere volt, hanem lakása is. Nála nem kellett dideregni. Nem fűjt be a szél.

ERNŐ Tehát jártál nála.

JOLÁN Egyszer.

ERNŐ Stimmel. Margó és Emese is csak egyszer bírta. Sőt Rozi is. Habár Rozinak egy szavát se lehet elhinni.

Jolán most következő szövegét Simi gesztusokkal kíséri. A gesztusok nem tapadnak a szavakhoz, ezek emocionális kíséretét adják

JOLÁN Simi egy szőrös trapéz, mindenféle hurkák lógnak le róla. Az ember nem tudhatja, melyik az igazi. Közben disznóságokat üvöltözik. Utána zokog. Slafrokban kicsoszog a konyhába, virslit főz. Fél párat magának, fél párat nekem. Utána felolvassa legfrissebb humoreszkjét, és a szeme sarkából lesi, hogy röhögök-e. Aztán ledobja a slafrokját és újra kezdené az egészet, de nem megy neki. Fekszik az emberen és ordibál ezt-azt, de minden meggyőződés nélkül. Amikor a helyzet már nem szépíthető, Lójtogatni kezd. Meg sem bírok moccanni alatta. Hörgök, rángatózom, azt hiszem, ütött az utolsó óráim. Behunyom a szemem, na Jolán isten veled, kár, hogy már nem tudsz imádkozni. Egyszer csak csöpp-csöpp, könnyek potyognak az arcom-ra. Felnezek : Simi bóg. „Itt fekszem a saját ágyamon és meg-fojtom a saját nőmet.” Vigasztalhatatlan, de a torkomat feledékenységéből nem enged el. Aztán kiharancsol az ágyból, egy laticelire, mert senkivel sem bír egy ágyban aludni. Éjszaka arra ébredek, hogy zabál.

ERNŐ Mit?

JOLÁN Szalámit és csokoládét. A könyvszekrényből huzigálja ki, a Pallasz-lexikon kötetei mögül. Háttal áll nekem és tömi ma-gát. Aztán iszik. Újra eszik. Csámcsog és hátrasandít, nem ébredtem-e föl. Fekszem, mint egy halott. Reggel hatkor felráz és kidob, mert hétre jön a takarítónő. Ilyen volt Simi.

Simi eltűnik

ERNŐ Béke poraira.

JOLÁN Attól kezdve ültem háttal az ajtónak. A zörejekből már csaknem mindent ki tudtam következtetni. Rengeteg pasással hozott össze a lavór azokban az években, de egyik miatt se lett volna érdemes az ajtóra meredni. Semmit se csináltam, minden csak történt velem.

ERNŐ Akkor még élt mindegyik férjed?

Jolán felül, megpofozza Ernőt

Csattanós felelet volt.

JOLÁN Nem érdemeltél mást. És most melegít meg. Elvégre megszolgáltam. Kielégítő sztorit költöttem neked Simiről. Rá-adásul csaknem minden szava igaz. Na gyere már, piszkos gyűjtögető, gyere.

Sötét. Világos. Ugyanaz a szituáció

JOLÁN Mikor voltunk itt utoljára?

ERNŐ Kedden.

JOLÁN Összetévesztes valakivel. Kedden én nem voltam Pesten.

ERNŐ Akkor hétfőn.

JOLÁN Most még hidegebb van. Késsel kell majd levakarnod erről a pokrócra. Ráfagytam, esküszöm.

ERNŐ Majd levakarlak.

JOLÁN Nem tudsz melegebb kéglit szerezni?

ERNŐ Tálán tudnék. De azt akarom, hogy sokáig emlékezz rám.

Fáztál már ennyire mással is?

JOLÁN Soha. A többi nők hogy bírják?

ERNŐ Nagyon nehezen.

JOLÁN Mégis eljönnek, mi? De miért? Talán a két szép szemedért?

ERNŐ Nyilván.

JOLÁN Először is rút vagy. Nem érdekesen, mint egy ördög, ha-nem kellemetlenül, mint egy túlérett csecsemő. Másodszor is iszonyú eszesnek akarsz látszani, pedig csak unatkozol. Harmadszor is smucig vagy. A legócskább szilvát itatod az emberrel.

ERNŐ Jó, hogy mondod. Igyunk egy kortyot.

Jolán fölemel egy üveget a földről. Isznak

JOLÁN Pfüj. -

ERNŐ Még jó, hogy hideg van. Hidegben nem olyan bűdös. JOLÁN Azért jönnek el, mert nincs jobb dolguk. A semminél még te is jobb vagy.

ERNŐ Sokkal.

JOLÁN Nem olyan sokkal. Mit nyújtasz te, azon kívűl?

ERNŐ Fület. Belebeszélhetsz, Jolánka.

JOLÁN Mint akárki más.

ERNŐ Épp a fülemre vagy féltékeny?

JOLÁN Ma elmarad a mese.

ERNŐ Pedig ideje volna, hogy nekiláss végre.

JOLÁN Minek?

ERNŐ Nem annak, amit mesélni szoktál, bár az is mindig érdekes.

JOLÁN Hanem?

ERNŐ Mindketten tudjuk.

JOLÁN Miért beszélteted te a nőket?

ERNŐ Mert született utazó vagyok, akit azonban krónikus útlevelehiány emészt. Nem marad más hátra : utazom testből testbe. A nők pedig, mihelyt vízszintes testhelyzetbe kerülnek, elvisznek a saját vidékeikre. Úgy érzem ilyenkor magam, mint valami ásatáson. Új és új Tróják bukkannak elő, te például legalább tíz homokba süllyedt várost rejtesz magadban, külön mitológiával és vízvezetékhalózáttal. Ismered Magdust? Legalább fél évvel tovább heverésztem vele, mint szerettem volna, a Trójái miatt. Fantasztikus történetei voltak, édes istenem.

JOLÁN Mennem kell.

ERNŐ *(visszatartja)* Magdus más. Téged szinte szeretlek.

JOLÁN Ne hülyéskedj !

ERNŐ Nem hiszed?

JOLÁN Hideg van.

ERNŐ A jelek ellenére közeledik a tavasz.

JOLÁN Ideje. Tavasszal elviselhetőbb lesz itt.

ERNŐ De nem nekünk. Tavasztól a tulaj járkál ide. JOLÁN

Hány fok van?

ERNŐ Kint mínusz nyolc.

JOLÁN És itt?

ERNŐ Plusz kettő. A hőszűrő hatósugarának közepén becslésem szerint tizenöt.

JOLÁN *(felemel a földről egy csikket)* Winston. Pénzes nők is járnak ide?

ERNŐ Miért ne?

JOLÁN Azok bérelhetnének fűthető szobát is.

ERNŐ A romantikus fagyhalál vonzza őket. Ijesztően rossz figyelő vagyok. Ki szívhatott itt Winstont?

JOLÁN Nem érdekel.

ERNŐ Klári. Vagy talán Vali.

JOLÁN Rúzsozta magát.

ERNŐ Akkor Judit. Folytasd a sztoridat.

JOLÁN Ma nem bírom. Befagy a szám. Mindenem befagy. Nincs itt még egy pokróc?

ERNŐ Tudod, hogy nincs. Egyébként már február van.

JOLÁN Sokat érek vele! Most jöttem rá, miért ide hozol bennünket. Mert az embernek itt nincs lelkiereje kibújni az ágyból, Inkább jártatja a száját, csak hogy húzza az időt. De ma azért se beszéltek.

ERNŐ A férjeidről sem?

JOLÁN Melyik érdekel.

ERNŐ Főleg az első.

Jolán felül. Meg akarja pofozni Ernőt. Ez elkapja a karját. Dulakodnak. Jolán sírásban tör ki. Sötét. Világos. Ugyanaz a szituáció

JOLÁN Mondtam már neked, hogy kurva is voltam? Úgy kezdődött, hogy feladtam egy házassági hirdetést. Hetven válasz-levelet kaptam, harmincöt palival beszéltem meg randevút, néhányal többször is találkoztam. Ez még nem volt kurvaság, nem próbáltam telivacsoráztatni magam, sőt a sörömet is többnyire magam fizettem. Azután váratlan fordulattal kiköttem a legrútabbnál. Hajnal úr ötvenöt éves volt, nálam tíz centivel

alacsonyabb, kövér, kopasz, orrsövényferdülése miatt szuszogott. Rádásul egy feleséget is tárolt, szívkorházban, mint ezt rögtön első beszélgetésünk első mondatában közölte: Semmiképp sem válhat el tőle, lelkiismereti okokból. Aztán rátért bel-városi cipőszalonjára, majd váratlanul félbeszakította magát: „Nézzé Jolánka – mondta tébolyító orrhangján – én nem kívánom, hogy rögtön megszeressen, én tudok várni.”

Jolán felkel, Ernő felé fordítja a hőszűrőt, pulóverbe, szoknyába bújjik. Láthatóvá válik az asztal meg a székek, és Hajnal úr, aki elegáns ruhában ül vermutja mögött. Jolán odamegy hozzá, leül vele szemben, egy pohár sör mögé

HAJNAL Nézzé, Jolánka, én nem kívánom, hogy rögtön megszeressen, én tudok várni.

JOLÁN Nálam sokáig gyakorolhatja ezt a képességét.

HAJNAL Nem meleg a söre? Kóstolja meg a vermutomat. Nem ittam bele.

Odatolja a poharát. Jolán visszatolja

JOLÁN Hány vermutot érek magának?

HAJNAL Sokat.

JOLÁN Meg akar venni?

HAJNAL Természetesen. Így becsületes. Én, kérem, abban nőttem fel, hogy semmi sincs ingyen.

JOLÁN Látszik, hogy kereskedő. Megszokta, hogy mindennek szabott ára van.

HAJNAL Miért volna szabott? Én régen jártam ki iskoláimat, van érzékem az árak mozgása iránt. Egyáltalán, a mozgás iránt. Amikor belépett ide . . .

JOLÁN Halljuk az árajánlatot.

HAJNAL Velem nem kell gúnyolódnia, én nem vagyok firkász, se karikatúrista. Erkölcsi alapelvem, hogy két áru közt az érték-különbözetet meg kell fizetni. Gúnyolja inkább azokat, akik meg akarnak lépni a különbözettel.

JOLÁN Érdekes elmélet. Tehát tekintsem árunak magam. HAJNAL

És engem is. Maga nagyon szép. Én nagyon csúnya vagyok. Ezt sajnos naponta észlelnem kell: zsillettel borotválkozom. A kettőnk közti különbség szembeszökő.

JOLÁN És kifejezhető forintban?

HAJNAL Az áru ellenértéke függ a piac jellegétől is. Ez szerel-mi piac, ahol most találkozunk. Itt nem szükséges feltétlenül a készpénz.

JOLÁN Akkor hát mit ajánl fel helyette?

HAJNAL Kedvességet.

Jolán fintorog

Magának nem kell plusz kedvességet tanúsítania. Elég, ha létezik nekem. Én meg kedvességgel egyenlítem ki hátrányos mérlegemet, mert ebből én állok jobban.

JOLÁN Milyen kedvességgel kecsegtet maga engem?

HAJNAL Egy valamivel jobb kabáttal, példának okáért. Mondjuk, egy irhabundával.

JOLÁN És ez nem készpénz – ez kedvesség?

Hajnal nem válaszol

És hány lefekvést óhajt érte?

HAJNAL Maga szándékosan ért engem félre, Jolánka. Meg akarja alázni magát. Ezt nem tűrhetem ! Egy ilyen szép nő legyen büszke!

JOLÁN Csakhogy az irhabunda tovább növeli az értékkülönbözetet kettőnk között.

HAJNAL Ezt belekombináltam az ajánlatba. Ha egy ötvös drágakövet csiszol, a kő lesz szebb, de ez már az ötvös érdeme . . . JOLÁN És az ötvös vagyona nő.

HAJNAL Úgy van.

JOLÁN Tekintsem tehát drágakőnek magam?

HAJNAL Úgy van.

JOLÁN Értékes, de csiszolatlan ékszernek?

HAJNAL Ahogy mondja. És én csiszolni fogom kedvességeimmel, mégpedig állandóan, mert értékkülönbözetünk is állandó. Psszt, hallgasson kicsit, ne kérdezze meg még egyszer, milyen tényszerűségeket várok ezért, megnyugtathatom, hogy nem a sablonos női viszontgesztusokat, ilyeneket másutt is be tudok szerezni magamnak, kedvesség-ráfördítés nélkül, a napi árfolyamon. Azt remélem, hogy lassacskán meg bírja szokni a gondolatomat, sőt meg is kedvel kicsit, úgy hogy észrevétlenül megnövekszen a maga szemében . . .

JOLÁN Megnő? És le is fogy a szememben.

HAJNAL Úgy van.

JOLÁN És meg is fiatalodik a szememben?

HAJNAL Úgy van.

JOLÁN És az orra is kiegyenesedik a szememben? Csengeni-bongani kezd az a szörnyű orrhangja?

HAJNAL Ahogy mondja. De az ég szerelmére, csak azt ne higgye, hogy sietnie kell, sosem teszem fel magának a kérdést, hogy hol tart, a jó ügyhöz türelem kell, Jolánka, ez egy okos olasz mondás, és nekem rengeteg a türelmem, mert sok a pénzem és mert érzelmi beállítottságú vagyok. És most árulja el, hányas a lába, választunk rá egy cipellőt.

Hajnal feláll az asztaltól, a szín elejére megy, reflektorfény vetődik rá, megmerevedik. Jolán az asztalnál marad, és a hőszugárzó fényében láthatóvá válik Ernő is az ágyban

JOLÁN A cipő még megvan, ott az ágy előtt, megsodálhatod. Az irhabundát viszont eladtam tizenkétezerért. Mi mindent adtam még el, a hátam borsószik, ha rá gondolok. Csakugyan türelmes üzletember volt, hónapokig ontotta kedvességeit, finanszírozta kislányom csípőficam-operációját, plafonig érő karácsonyfát vett neki, és annyi játékot, hogy alig fért el a szobában. Akkoriban, tekintettel táncos múltamra, irattáros voltam egy művészegyüttesnél, mindenáron rá akart beszélni, hogy hagyjam ott állásomat, kis műstoppoló műhelyt akart vásárolni nekem a belvárosban, de ettől megriadtam, csapdának éreztem, amelyből többé nem bírnék kimászni. Amikor útlevelet kaptam Svájcba, teljesen kistaffirozott, és megvette dollárjaimat. Nem engedtem, hogy elkísérjen. Pedig már szinte kedveltem is, mindenholnan a kedvességei néztek vissza rám: a lakásomból, a szekrényemből, a testemről, mert a kombiném is az ő kedvessége volt. Kislányom alig várta, hogy mikor toppan be hozzánk, a szüleim pedig, ezek a hagyományhű antiszemiták, valósággal rajongtak érte. Egyszerűen ideális udvarló volt, de ha arra gondoltam, hogy előbb-utóbb ágyba kell bújnom vele, ki-vert a verejték. Csakhogy már a lelkiismeret-furdalás is kínozott, megfertőzött türelmes üzletiessége, adósnak éreztem magam. Egyre keservesebben fekdüdtem le a barátaimmal, ha hiszed, ha nem, közben állandóan ő járt az eszemben. Már attól féltem, hogy végleg tönkremegyek. Egy nappal svájci utam előtt le-vitt a Peugeot-ján Balatonyörökre. Van ott egy villája. Igazán nem néztem ki belőle, milyen jó férfi. És milyen buzgó és milyen meghatóan hálás. Nemsokára szabad lesz és feleségül vehet. En meg csak néztem, hogyan görög és pattog körülöttem. Svájcából megírtam neki a szakítólevelet. Látni se akarom többé satóbbi.

A reflektorfény kihuny, Hajnal el. Sötét lesz a szín közepén is. csak a hőszugárzó fénye világít. Jolán a most következő szöveg-rész közben levetkőzik és visszafekszik. Ernő mellé

Így végződött a kurvaságom. Egyébként Hajnal úr becsületére legyen mondva, nem utazott utánam, nem agitált, nem futott a pénze után. Hírt azért adott magáról, kétszer is. Először egy partecédulát küldött a felesége haláláról, aztán eg csinos ^{nyom}tatványt, melyben „minden külön értesítés helyett” tudatta, hogy megnősült. Egy huszonkét éves csajt vett el, és mindez abban a hat hétben történt, amíg én Svájcban voltam. Amikor hazaérkeztem ... (Megcsókolja Ernőt.) De ez már új tőrénet.

Átölelik egymást. Sötét

2. jelenet

Jolán egy ócska kádban fekszik a szín közepén

JOLÁN A legcsúnyábban akkor éltem, második válásom után, amikor kádrajáró voltam Pomázon. A gyerek még az apjánál lakott, én meg ismét elköltöztem a szüleimtől. Nálunk rend volt, anyám még a porszemeket is megszámozta a lakásban. Apám meg lekurvázott, ahányszor a lavórba mentem. Rádásul a két nyugdíjas unta egymást az elsápadásig, amit nem csodálok. Eladták a kétszemélyes fohelyt, amelyben harminckét évvel azelőtt születésemet előkészítették, vettek két egyszemélyest, 'és anyám beköltözött hozzám. A tévét a hallba rakták, és ki-ki a saját szobája ajtajából nézte. Illetve anyám az én szobám ajtajából. Azt az ajtót csak akkor lehetett becsukni, ha éppen nem volt adás. Rádásul tizenegyre otthon kellett volna lennem, hogy ne ébresszem fel anyámat. De én akkoriban nem

bírtam meglenni a lavór nélkül. Egy éjjel megyek haza, csődöt mond a kulcs a zárban. Újat csináltattak, ez közös akció volt. Dörömbölésemre kétfelől kicsoszogtak, és tudatták velem, hogy utoljára engednek be, de meg kellett fogadnom, hogy ezen-túl rendes időben járok haza. Másnap kivettem ezt a kádat háromszáz forintért.

Őrült kutyaugatás

A budi az udvaron. Kádjuk már volt, vécéjük még nem. A kutya miatt nem mertem kimenni. Kislány korom óta rettegek a kutyáktól. Viszont a lavórban sok sört ittam. Inni kellett a pályaudvari restiben is, ahol akkoriban pincérnőként teljesítettem szolgálatot kettőtől tízig. Legegyszerűbb megoldásnak a kád kínálkozott, de ez az én esetemben olyan lett volna, mintha az ágyba csinálnék. A mosdó se volt még kész, a kád fölött mosakodtak. Nem maradt más hátra, amikor már végleg nem bírtam, a poharaikba vizeltem, és reggel az egészet beöntöttem a lefolyóba. Mindig halálosan rettegetem, hogy lebukok. A legszörnyűbb az volt, hogy hatkor el kellett hagynom a kádat, a család ugyanis hétre járt dolgozni, és előtte mosakodást mívelt. Minthogy én kettőre jártam, hattól kettőig csavargásra voltam kárhozzatva. Nyár volt, többnyire kimentem a helyi temetőbe, és a feliratokat tanulmányoztam, míg el nem aludtam valamelyik kövön. Egy ízben képtelen voltam felkelni.

Jolán elnyúlik a kádban. Kopogás. Csönd. Erősebb kopogás. Dörömbölés. Még erősebb dörömbölés

JOLÁN Hagyjanak aludni.

Dörömbölés

Nem kelek fel, úgyse kelek fel! *Még*

erősebb dörömbölés

Ha a fejük tetejére állnak, se jönnek be ide! Menjenek piszkosan dolgozni! Nem kelek fel !

Befogja a fülét, úgy kiabál

Aludni akarok! Aludni akarok! Aludni akarok!

Reccsenés. Jolán felöltözöttén kiszáll a kádból, nyugodt elbeszélő hangon folytatja

Rámtörték az ajtót. Kirángattak a kádból. Aztán megtalálták teli poharaikat. Három napig nem mertem hazamenni. A negyedik éjszaka ott várt a cuccom a ház előtt. Nem engedtek be. Zörögtem. Rámengedték a kutyát. (A lábát mutatja. Közben ugatás, a beállt sötétségben is. Mire világos lesz, a kád eltűnt. Jolán egy asztal mögött ül egyedül, még négy-öt asztal látható a színen, mindegyiknél férfiak ülnek. Csak Simit ismerjük, közülük)

JOLÁN Érthető, hogy nem szerettem kádra járni. Abban az idő-szakban zárás előtt körülnéztem a lavórban: kinél alhatok.

Simi hívó mozdulatokat tesz

Simi kivételével szinte mindenki megfelelt, csak ne kelljen hazazötyögnöm az utolsó HÉV-vel.

1. FÉRFI (nem másnak mondja, hanem csak maga elé: „többiek is így beszélnek) Hu-huszonkét perc múlva indul a HÉ-HÉV-jc.
2. FÉRFI Nálam tegnap volt. Nincs valami jó formában.

3. FÉRFI Azt állítja, hogy kádban lakik. Mindenesetre pénzt nem kér.

4. FÉRFI Tőlem kért három forintot.

5. FÉRFI Csak azt nem szabad hagyni, hogy elszemetelenedjenek.

6. FÉRFI Micsoda édes kislány volt, együtt táncoltam vele a Köz-ponti Ifjúsági Együttesben.

1. FÉRFI Ti-tizenkilenc perc múlva indul a HÉ-HÉV-je.

4. FÉRFI Én mindenesetre megmondtam neki . . .

3. FÉRFI Biztos hazudik, de hátha oka van rá.

2. FÉRFI A körtemelleket én mindig nagyon-nagyon . . .

5. FÉRFI En a biztonság kedvéért előbb megfürdöttem a sport-társnőt, és csak aztán . . .

6. FÉRFI Micsoda édes kislány volt, együtt táncoltam vele . . .

5. FÉRFI Nekem elmondta, hogy a ragyás Rác, ahányszor . . .

3. FÉRFI Csak ne adtam volna oda az öcsémnek a kulcsot . . . 1.

FÉRFI Ti-tizenöt perc múlva indul a HÉ-HÉV-je.

A férfiak, immár egyszerre, tovább mormolják szövegeiket. Az 1. férfi feláll, odaül Jolánhoz. A többiek elhallgatnak, a hirtelen be-álló csöndben hallani, amint Jolán és az 1. férfi egyszerre felnevet. Amikor felállnak, újra felmordul a zűrzavaros kórus. Nagyon lassan a szűn széléig mennek, itt megállnak egy pillanatra. A fér-fiak ismét elhallgatnak, csak egy hang hallatszik

G. FÉRFI Micsoda édes kislány volt, együtt táncoltam vele a Központi Ifjúsági Egyesületben.

Jolán és az 1. férfi el. Ebben a pillanatban Simi, aki nem vett részt a kórusban, topogni kezd, és felszegett fejjel nyöszörgő hangot hallat, közben persze ír valamit. A többiek kimennek. Ami-kor Jolán visszajön és leül az asztalhoz, csak Simi látható a színen

JOLÁN A többség reggel dolgozni ment, és előtte kirakott a lakásból. Volt, aki éjszaka, a szerelem után, rögtön ki akart rak-ni. A dadogó Timár például azzal a váratlan követeléssel állt elő, még csapzottan és a szokottnál is akadozóbb nyelvel, hogy takarítsak ki. Éjszaka egykor. Én vonakodtam, erre kitessékelt az utcára. Az éjszaka hátralevő részét egy rendőrjárőr irtalmából az őrszobán töltöttem, de hétkor sajnos innen is ki-raktak.

Borsi, a filozófus bejön, leül Jolán mellé

BORSI Nahát, Jolán, micsoda meglepetés, te itt?

JOLÁN Éppen rád gondoltam, Borsikám.

BORSI Rossz széljárás volt ma este? Elináltak a vadak?

JOLÁN Igyál valamit. Van nálam pénz.

BORSI (hátranyúl és a másik asztalról egy kupica italt tesz maga elé) Hű maradtam a barackhoz. (Iszik, körülnéz.) Most látom: Simi a posztján van még. Vár. Remél. Hisz. Aki hisz, üdvözlül.

Jolán összerázkódik.

Mit kényeskedsz? Ő is ember. Vagy legalábbis emléőállat.

JOLÁN Emlője, az van.

BORSI (Jolánra néz, majd Simire, aztán vissza Jolánra) Szent isten.

JOLÁN Bár meghalna.

BORSI Ne vesztegessük rá a szót. Hűsz perc múlva, mint köz-tudomású, indul a HÉV-ed Pomázra, ahol egy kádban laksz. JOLÁN Honnan veszed a fölényedet? Milyen jögon . . .

BORSI Állj. Hagyd békén a jogot. A jog a győztesek tudomá-nya. Maradjunk a morálnál, az való nekünk.

Simi felugrik, vadul körülnéz, közben ír

JOLÁN Mi bajod a morálommal?

BORSI Nem tetszik, hogy mindent a HÉV-re meg a kádra fogsz. A hapsik egyeztetik a szövegeidet és kiröhögnek a hátad mögött.

JOLÁN Mert nem tudják, hogy én még kivergődöm innen. BORSI Ki hát. Mint a mocsárhól. Nagy nehezen kirángatod az egyik lábadat, mire a másikkal süllýedsz bele.

JOLÁN Borsi, drága, ráncosodsz. És őszülsz. És hogy áll rajtad á nyakkendő, várj, megigazítom.

BORSI (hátranyúl egy másik barackért) Kis pénz nálam is van. JOLÁN Még mindig rágod a körmöd? Mutasd a kezed. Nyújtsd csak ki. Szent isten, remeg.

BORSI Rengeteget dolgozom, Jolán. Tizenhétcezer cédulám van. Teljesen új területre értem, politikailag és tudományosan egyaránt ingatag talajra.

JOLÁN Kirángatod az egyik lábadat, a másikkal meg belcsüllýedsz?

BORSI A világot eddig vagy racionálisan gondolták el, vagy irracionálisan. Csakhogy a világ nem alkalmas arra, hogy eb-ben az ellentétpárban gondolkodjanak róla.

JOLÁN Borsi, kedves . . .

BORSI Mindkét esetben a világot akarnánk az agyműködésünkhöz igazítani, márpedig . . .

JOLÁN Borsi, kedves. már tíz évvel ezelőtt is hallottam ezt tőled, amikor arról akartad meggyőzni Ivánt . . . Miből élsz tulajdonképpen?

BORSI Nem mindegy?

JOLÁN Nekem is mindegy, hol alszom.

BORSI Filozófiai műveket magyarátok. Borzalmas szövegek, egy szavukat sem írnám alá. De annyi pénzt azért hoznak a konyhára, hogy rendszeresen dolgozhassak magamnak.

JOLÁN Dolgozol? Jegyzeteket firkálsz.

BORSI Mert a mű, amelyre készülök, megírhatatlan ma még.

JOLÁN Készülj egy megírhatóra.

BORSI Elfelejtetted, hogy Marx legjobb művei is jegyzetek, kéziratok, töredékek? Csak a féltehetségek hiszik, hogy a világ zárt rendszerbe foglalható. A világ is töredék.

JOLÁN Összevissza hazudozol magadnak, és még neked áll följebb!

Az órájára néz, feláll. Simi is az órájára néz, felugrik

BORSI Így szeretlek látni, Jolán. Amikor indulatos vagy. Iván azt mondta egyszer rólad . . .

JOLÁN (leül) Ivánról ne beszélj.

Simi is leül

BORSI Azt állította rólad, hogy egy ötszázas égő van belédcsava-rozva. Fény szívároga a pórusaidból. De mi lesz, ha netán kiég az égő?

JOLÁN Ő kérdezte?

BORSI Személyesen.

JOLÁN Mikor?

BORSI 1956-ban. A napra nem emlékszem. Sokat beszélt akko-riban rólad. Éppen faképnél hagyásával foglalatostokdát. JOLÁN Ha nem hagyod békén Ivánt, a pofádba öntöm a sört. BORSI Hajnalig ultiztunk rólad abban az időben. Mi volt ak-

koriban Győző rendfokozata?

JOLÁN Főhadnagy.

BORSI És most?

JOLÁN Honnan tudjam?

Borsi nevet

Győzőt is hagyd békén.

BORSI Alezredes. Nemrég' láttam.

JOLÁN Na és? Nagyon kitüntette magát.

BORSI Nekem mondd?

JOLÁN De Ivánnak sosem ártott. Sőt. Még a karrierjét is kockáztatta érte.

BORSI Rosa Luxemburg azt írja valahol . . .

JOLÁN Egy szóval sem ellenezte, hogy bejárjak Ivánhoz. Pedig mint Belügyminisztériumba beosztott tiszt . . .

BORSI (jegyzeteket kap elő a táskájából, hevesen lapozgat) Rosa Luxemburg . . .

JOLÁN Csak arra kért, hogy legyenek rá kicsit tekintettel. Meg-örjítesz ezekkel a papírfecnikkel! Tudod még egyáltalán, miről beszélünk?

BORSI (elteszí a jegyzeteit) Éppen azt mesélted, hogy bűvár-sisakban látogattad Ivánt.

JOLÁN Hogyan?

BORSI Gondolom, bűvársisakot öltöttél, hogy elviseld a nyomás-különbséget két férjed lakosztálya közt. És közben kiégett az égőd.

JOLÁN Közben nem égett ki semmim. (Órájára néz. Simi úgy-szintén.)

Szent isten ! Elkésem a HÉV-et. Kár, hogy nős vagy, most felajánlanám magamnak a lakásodat. Még ott laksz?

BORSI Ott.

JOLÁN Szent isten.

SIMI (feláll, kezében itallal az asztalukhoz lép) Üdv és gyöngy-harmat. Szabad? (Nem kap választ, leül) Nem láttátok Erzsit? (Nem kap választ.) Hány óra? (Nem kap választ, az órájára néz.) Hüha, lekésed a HÉV-et, Jolánka.

JOLÁN Kár a strapáért, Simi.

SIMI Nem úgy gondoltam. Gyertek fel együtt. úgy hallom, Borsi nős . . .

BORSI És mit akarsz hármásban csinálni?

SIMI Van egy tekercesem odahaza, különféleállatok tavaszi lábzan. Elsőrendű hangok. Virslim is van otthon, főzhetnének virslit.

JOLÁN Szalámid nincs?

SIMI Micsoda ötlet. Kinek van manapság szalámija?

JOLÁN Hát csokoládéd?

SIMI Virslim van, prima virslim.

JOLÁN Mit mondtam, Simi? Utoljára tegnap?

SIMI De most együtt jönnétek. Különben van egy új humoreszke m . . .

JOLÁN Hívd külön Borsit. Hátha ő még kapható rá. Ő még nem volt.

SIMI Ha te is úgy gondold, Borsikám . . .

Borsi nevet

Akkor viszont vele mi lesz? Ő késte el a HÉV-et. Még a kádig se jut el. Ez aztán kutyaszorító.

BORSI Tudod mit, Simikém? Lódulj ki az utcára, hátha még találsz egy kóbor kutyát vagy macskát, a virslidet azok is meg-eszik, a humoreszkjeidet azoknak is felolvashatod . . .

SIMI (*hahotázik*) Óriási vagy! És még azt mondják a filozófusokról, hogy száraz emberek! Egy fenét! De arról megfeledezted, hogy a kutyák meg a macskák megvesznének a tavaszias magnómtól. Így hát nektek kell eljőnnötök. Vegyél itt egy kis piát, aztán indulás!

BORSI Zavarsz, Simi.

SIMI Az más. Miért nem mondtad rögtön? Honnan tudhattam volna? Nem úgy néztetek ki. De ha zavarok, akkor már tűnök is el. (*Ülve marad*)

BORSI Mikor?

SIMI Nahát! Annyira utálok tapintatlan lenni. Legalább jelezted volna, de te csak kutyákról meg macskákról csevegtél. Én nem állatmeséket írok, hanem humoreszkeket. Velem nyíltan kell beszélni.

BORSI Menj a picsába!

SIMI Az más. (*Feláll, fogja a poharát, hátrálni kezd.*) Nyílt szóból ért a magyar ember. Kellemes éjszakai nyugodalmat! Üdv ! Már itt se vagyok.

Simi kihátrál, a színről. Csönd

BORSI Azt hiszem, indulhatunk.

JOLÁN Hova?

BORSI Hozzám. A feleségem éppen Debrecenben időzik.

JOLÁN Áldja meg érte az isten.

Csőnd

Oda nem megyek. Nem bírnám. Lehetetlen.

BORSI Meggérhetem: semmi szex.

JOLÁN A bútorok ... ?

BORSI Iván halála után mindet eladtam, és a pént elküldtem az öregének. Csak egy fényképe lóg a falon, de levehetem, míg ott vagy.

JOLÁN Eszedbe ne jusson! Hacsak téged nem zavar.

BORSI Engem? Én már megszoktam.

JOLÁN Nem Iván miatt kötötted ki, hogy semmi szex? BORSI

Ugyan. A halott férjek szempontjai elhanyagolhatók. JOLÁN

Akkor miattam?

BORSI Magam miatt. Unom a frigid nőket.

JOLÁN Ki itt a frigid nő?

BORSI Kettőnk közül?

JOLÁN Ha esetleg ezt is Iván mondta volna rólam . . .

BORSI Sohase beszélt ilyesmiről. Különbösen is azóta romlottál el.

JOLÁN Honnan veszed ezt a marhaságot?

BORSI Ahogy esténként körülnézel, hogy kivel mehetnél el . . .

JOLÁN Mint férfi, sosem érdekeltél. Csak tudnám, miért törted

úgy magadat utánam?

BORSI Még a fejedet is másképpen vetted hátra, míg Ivánnal éltél.

JOLÁN (*Borsi arcába lötyinti maradék sörét*) Mondtam, hogy Ivánt hagyd ki a játékból

BORSI Az igaz barátság közös élményekre tör, barátom felesége, bármilyen vonzó, elsősorban a barátom miatt vonz. És akkoriban Iván volt a legfontosabb ember az életemben. Fel-alá sétáltunk a Margit-hídon, fél éjszakán át, mert ezt volt a divat tíz évvel ezelőtt, és a világ megváltásával foglalatostoktunk, de közben nekem ott motoszkált a fejemben, hogy hajnalban. ami-kor elválunk végre, ő hazamegy és lefekszik fénylő felesége mellé. Hogyne izgattál volna?

JOLÁN Most viszont nem érdekel már, mit talált bennem? BORSI

Érdekelne. ha nem váltál volna időközben friggiddé. JOLÁN Na jó.

Mehetünk. Nem fogom rád tukmálni magam.

Felállnak, megindulnak kifelé. Sötét lesz. A sötétben felhangzik Jolán sírása. majd Borsi csitító hangja: „Jolán, nyugodj meg”. „Psz.” Antikor világos lesz, a szőn közepén fekszenek egy ágyban, fölöttük nagy férfi fénykép

BORSI (*lihegő lélegzetvétellel*) A paradoxon az a gondolkodási forma, mely túllép a racionalizmus és az irracionális kettősségén. A formája racionális, a tartalma irracionális. Ez az ellentmondás látszólag alkalmassá teszi a létezés kifejezésére.

Csak hogy a paradoxonokból hiányzik a létezés folyamatossága. Ez az ellentét csak újabb paradoxonnal volna feloldható. A kör jóvátehetetlenül hibás.

Csőnd

JOLÁN Volt egy közgazdász barátom, aki szeretkezés után rögtön a napi híreket taglalta. Az rosszabb volt, mert azt értettem.

Csőnd

Amikor feljártál ide hozzánk, nem hittem volna, hogy ilyen összetételben is leszünk még együtt. (*A kép felé b ők*) BORSI

Megbántad?

JOLÁN Hát te?

BORSI Félelmetes volt. Örülök, hogy tévedtem.

JOLÁN Dehogy tévedtél. Csak hogy amikor beléptem ezen az átkozott ajtón, valósággal elsodort a szomorúság hulláma. Beléd kellett kapaszkodnom, éppen beléd, aki közös életünk része voltál, és akkor . . .

Csőnd

BORSI A szomorúság tett boldoggá? (*A párna alól noteszt, ceruzát vesz elő, ír valamit*)

JOLÁN A halál hírére idegösszeroppanást kaptam. Két hónapig ápoltak egy kellemes intézetben. Még kutyául voltam, amikor hazamentem. Győző iszonyú gyöngéden fogadott. Azt mondta, többet fog törődni velem. Esténként leült az ágyamhoz, és verseket olvasott.

BORSI Ejha! Egy alezredes.

JOLÁN Még csak őrnagy volt. A kedvenc verseimet olvasta, azokat, amelyeket hajdan Iván, itt, ebben a lakásban. Főleg József Attilát. Aztán Baudelaire-t.

BORSI Iván Baudelaire-szeretete az egészséges ember vágya volt az abnormitásra. (*Ír valamit*)

JOLÁN Egyszer gyanútlanul elolvasta a „Szent Péter nemet mond” című verset. „Péter megtagadta Jézust ... igaza volt!” BORSI „Megtagadta” – „igaza”. (*Vadul jegyzetel*)

JOLÁN Igaza volt! Érted? És közben fogta a kezemet. Több verset azután nem olvasott fel nekem, mert én még aznap éjszaka megléptem. Iván apja csíkos pizsamában nyitott ajtót, és megkérdezte, miben lehet szolgálatomra. Azt mondtam neki ott az ajtóban : „Péter megtagadta Jézust . . . igaza volt !”

BORSI Ő meg becsukta orrod előtt az ajtót.

JOLÁN Nagyon sablonosan gondolkodsz, Borsikám. Nem csukta be. Csak állt az ajtóban. Egymással szemben álltunk. Nem invitált be, de el sem küldött. Páncél nőt az arcára. Teljesen kifejezéstelen lett, mint egy múmiáé. Sarkon fordultam, elrohantam.

BORSI Hova?

JOLÁN Ide. Hozzád.

BORSI Nem emlékszem erre.

JOLÁN Egy nő nyitott ajtót, gondolom a feleséged. Piros hajú, vastag szájú, szeplős.

BORSI Barátságatlan volt?

JOLÁN Azt mondtam neki, hogy rosszul lettem az utcán, és le szeretnék ülni egy kicsit. Még itt volt a szekrényünk, ott Iván íróasztala, ott meg az ágyunk, a régi helyén. Iván képe ott lógott, ahol most. Megkérdeztem, hogy rokon-e.

BORSI Azt válaszolta, hogy az én háborúban meghalt nagybátyám.

Mindenkinek ezt mondja.

JOLÁN Bizalmatlanul pislantott rám. Akkor éreztem először itt a követ. Nem árultam el magam. Megdicsértem a fotót, ittam egy pohár vizet, aztán távoztam. Győző másnap vissza akart vitetni az intézetbe, de én akkor már nagyon normális voltam.

BORSI Az ötszáz éves égő nélkül.

Jolán hallgat

Tudod, kivel kéne megismerkedned? Ernővel.

Ernő nevetése hallatszik

Nála van telente a faházam kulcsa.

JOLÁN Na és?

BORSI Nagyon fiatal és nagyon tudásvágyó. Két uralkodó szennedélye van: az olyan nők, mint te, és az olyan történetek, amilyeneket te tudsz elmesélni.

JOLÁN Mutass be neki. Most azonnal. Menjünk. Nem akarok itt aludni. Nem akarok itt aludni.

3. jelenet

A hideg faház. Jolán és Ernő a priccyszerű ágyon

ERNŐ Nahát, ez a Borsi! Ki hitte volna, hogy ilyen diszkrét? Sohase mesélt rólad.

JOLÁN Én mindenesetre az ő szájából hallottam először a nevedet.

ERNŐ Hogyan hálálhatnám meg neki? Talán átnyújtok neki egy csokor mezei paradoxont.

JOLÁN Örülni fog.

ERNŐ A felesége is mesélte, itt ezen az ágyon, hogy a szeretkezések szüneteiben jegyzetelni szokott. Szeretem, ha az adatok egybevágnak. Bár az is tanulságos, ha nem vágnak egybe. Azt is szeretem. Tudod, miért heverészek én annyit a nőekkel? Mert érdekelnék a férfiak.

JOLÁN Első szál paradoxon a csokorba.

ERNŐ A férfiakat csak nők közvetítésével ismerhetem meg, mert ösztönéletem bosszantóan normális. Becsületesen megpróbálkoztam angyalképző ifjakkal és mord Achillesekkel is – nem ment, a fene vigye el! Később azonban kiderült, hogy közvetve mindent megtudhatok. Ismered Szamócát, a zeneköltőt?

JOLÁN Kutya futtatban.

ERNŐ Ha őt hallgatod, az a benyomásod támad, hogy nincs nála férfiasabb lény. Alig bírja magáról levakarni a nőket. Saját túl-áradó kéjgázának az áldozata. Hát én begyűjtöttem róla néhány adatot.

JOLÁN Nem érdekel a Szamóca.

ERNŐ Csak ezt hallgasd meg : „Gyere föl” – mondta Erikának azon a fölényesen affektáló hangján, ami van neki. Erika azonban nem állt kötélnek. „Ha hétszer feljöttél, feljöhetsz nyolcadszor is:” – válaszolta sértetten Szamóca. Jó, mi? Számolta. Hát ez egy ilyen pacák.

JOLÁN Nem kell nekem bemutatnod Szamócát.

ERNŐ A te történeteidet másért szeretem. Olyan világba vezetsz, amelyből gyalázatos életkorom miatt teljesen kimaradtam. Tudod-e, hogy ti vagytok az utolsó romantikus nemzedék, bogárkák borostyánkőben? Amióta megismertelek, még jobban unom bájos kortársnoímet. Perspektívahányban szenvednek, mint a legtöbb modern arckép. Alszol?

JOLÁN Ebben a hidegben?

ERNŐ Elképzellek Borsi Jánossal az alatt a kép alatt, és borsószik a hátam. Nem mentél vissza oda hétszer?

Jolán a fejét rázza. Csönd.

JOLÁN Azon az éjszakán Borsi felolvasta nekem Iván napló-jegyzeteit, amelyeket akkor írt, amikor én már Győzővel éltem.
ERNŐ Oda is adta?

Jolán a fejét rázza

ÉS...?

JOLÁN Egy szóra sem emlékszem. Halálosan kimerült voltam.

ERNŐ Nagy pedagógus ez a Borsi.

JOLÁN Behunytam a szememet, és megpróbáltam a szavakhoz odaképzelnéni Iván hangját. Borsi meg csak olvasott, olvasott, még félálomban is hallottam ...

ERNŐ Kicsodát?

JOLÁN Tudtam, fel akarja idézni ennem Ivánt, azt gondolja, hogy ha Ivánba fogódom, talán mégsem süllyedek el. És még-is lázongó indulat kerített a hatalmába. Hogy jön ahhoz bárki is, hogy feltámassza, amikor ...

ERNŐ Miért, nem férne rá egy kis feltámadás?

Jolán felugrik, sötét lesz, csak a hőszugárzó fényköre világít, látni lehet, hogy Jolán az ajtó felé fut

Nagyon hideg van odakint.

Jolán megáll a szoba közepén. Ernő a hőszugárzót Jolán felé irányítja. Leereszkedik egy vasrács, amely persze lehet spárgából is. Jolán két kezével megfogja a rácsot. Ernő felkel az ágyból, rá-adja a télikabátot, majd visszafekszik. Sötét

II. RÉSZ

1. jelenet

Jolán a színpad közepén áll, fogja a rácsot. Ernő és az ágy el-tűnt. Jolán és a rács rikoltó fényben, a színpad többi része sötét. Hosszú szünet

JOLÁN Disznóság, Iván, hogy most is késeled. Hol a fenében mászkálsz? Itt nincs lóverseny, nincs ulti, nincs hajnalig tartó világmegegyezés. Nem kell éjszaka felráznod az igazgatódat, mert a normás megkárosította embereidet. Nem kell váratlanul Vác-hartyánba utaznod, hogy meggyőzd egy segédmunkásod feleségét: a férje mellett a helye.

Csönd

Kíváncsi vagyok, meddig váratsz még. Azt mondták, kilenctől jöhettek. *(Rázza a rácsot.)* Az már régen elmúlt. *(Órára nézés mozdulata.)* Réges-régen elmúlt.

Csönd

Kilenckor még nem lehettem itt, értsd meg. Dolgom volt. Ki kellett vasalnom Győző egyenruháját.

Csönd

Vannak bizonyos kötelességeim. Ez jó. Kötelességek nélkül az ember ...

Csönd

Amikor ma reggel kiléptem a friss hóba, a lábnymaidat kerestem a ház körül. Elfelejtettem, hogy az egy másik ház volt. Időt vesztettem ezzel is. De nem késtem sokat. Lehetetlen, hogy nem bírtál megvárni. Vagy azért nem jössz, mert már ... mert már ...

IVÁN *(megjelenik a rács túloldalán, sötét öltönyben. Csinos, magas férfi)* Még nem.

JOLÁN Milyen szép vagy, Iván. Más ruhában jössz, azt hittem.

IVÁN Egyenruhában?

JOLÁN Pizsamában.

IVÁN Bekértem az esküvői öltönyömet. Minden kívánságomat teljesítik.

JOLÁN Akkor kérd meg őket, hadd alhassak itt.

IVÁN Nem. Itt nem jó aludni. Én is teljesen leszoktam róla. Utoljára másfél évvel ezelőtt aludtam egy órát, de rosszat álmodtam nagyon.

JOLÁN Rólam?

IVÁN A város szélére kísérték, egy kórákashoz. A gomblyukukban virág. Mosolyogva társalogtak, én meg a gömbölyű köveket néztem. Mindegyik egy-egy barátom arca volt, s köztük valahol alul az enyém. Aztán felbukkantál te is, roppant hassal, Győzőbe karolva. Beszéltél és beszéltél, de én csak ennyit értettem : „Felnőttek lettünk.”

JOLÁN Felnőttek lettünk.

IVÁN Horgászbot volt a kezetekben. „Miért?” – kérdeztem tőled.

JOLÁN Mert éhes voltam és fáradt és unatkozni akartam végre!

IVÁN Nem tehetsz a hajlamaidról.

JOLÁN Azóta szültem egy lányt, biztos tudod.

IVÁN Hogyne tudnám. Mondom, láttam a hasadat. Akkor is folyvást a hasadat láttam, amikor ...

Iszonyú zörejek, mint amikor a rádióadást zavarják. Iván szája mozog, de nem érteni, mit mond. Aztán csönd lesz

... amikor buzogányokkal rontottam az ichtiosauruszokra.

JOLÁN Tehát én tehetek róla? IVÁN És miközben lövöldöztem a ...

Az iménti zörejek, elviselhetetlen hangerővel; Iván láthatóan kiabál, de nem érteni, mit. Aztán csönd lesz

...lövöldöztem a mammutokra. Parittyával. A kövek sorsa visszapattantak a homlokukról. Volt köztük egy igen hegyes. JOLÁN Azt mondod: miattam.

IVÁN Ha egyszer majd te is így jársz, tartsd magad elé pajzs-nak a lányotokat.

JOLÁN Nem!

IVÁN Akkor a fiunkat!

JOLÁN *(rázza a rácsot)* Szégyelld magad! IVÁN
Miért nem szülted meg? JOLÁN Te kérded?
Hogy merészeled? IVÁN Azért még
megszülhetted volna. JOLÁN Fiúikreket fogok
szülni neked.

*Sötét. Világos. A földön fekszenek, fejjel egymás felé fordulva. Köztiük
rács*

IVÁN Az elítéltek annak idején a bányában engedélyt kaptak még
pokrócos beszélőre is, ha túlteljesítették a normát. Az asszony
bevihette a pokrócot, és a párocskák félrehúzódtak a tábor területén,
amennyire bírtak.

JOLÁN Kérj te is pokrócos beszélőt.

IVÁN Szégyellném magam.

Jolán olyan mozdulatot tesz, mint aki vetkőzni készül

Ne, kérlek ! Nem vagyunk egyedül!

JOLÁN Na és?

IVÁN Ha kimegyek innen, ígérem, bejárjuk az erdőket újra. JOLÁN
(abbahagyja a vetkőzést, újját be akarja dugni a rácsra) Szavadra?

Fülsértő zörejek. Jolán visszakapja a kezét. Csönd

IVÁN Na látod.

JOLÁN Szavadra?

IVÁN Sétálni fogunk az erdőben, szavamra.

*Felugranak, ziláltan sétálnak; Iván a rácsra belül, Jolán kívülről,
körülötte*

IVÁN *(hirtelen megáll)* Velünk él majd a kislányod is.

JOLÁN *(hirtelen megáll)* Mondd még egyszer. IVÁN Úgy

fogom szeretni, mintha tölem volna. JOLÁN Iván !

IVÁN Lakásunk nem lesz persze.

JOLÁN Ne foglalkozz most ilyen semmisségekkel.

IVÁN Majd kiköltözünk az erdőbe mind a hárman.

JOLÁN Miért ne? Barlangokban is lehet lakni. IVÁN

Üregekben is.

JOLÁN Miért ne? *(Iván nevet.)* Kishitű vagy.

Iván nevet. Sötét. Világos. Egymással szemben állnak a rács két oldalán

IVÁN Mi mindenben hittem. Ateista Jézuskákban. Össze akar-
tam párosítani a szabadságot a renddel. De a rend, ez a fü-
részfogó nőstény, kéjérzéke csúcsán leharapta a szabadság fejét.
Én meg ezt üvöltöttem : „Baleset történt ! Baleset!”

JOLÁN Fialatok voltunk.

IVÁN Én az is maradok.

JOLÁN Más vérével akartad lemosni a saját hazugságaidat?

Iván nevet, leveszi zakóját. Alatta csíkos trikó, óriási vérfolttal

IVÁN Ez nem más vére.

JOLÁN Mire vágsz fel? És ha eléd tartanám azt a sok rongyot, melyet
én véreztem teli miattad? Hány csíkos trikót festhet-nél pirosra a
vérből, amely azon a pecsétes műbőr asztalon ömlött ki belőlem?

IVÁN Elkaptam a doki torkát vagy nem kaptam el?

JOLÁN Hogy ráztad, szorongattad – büszke voltam rád. Pedig már
sejtettem, hogy el foglak hagyni. Igazságot, azt akartál, de gyereket
nem. Ezután másképp lesz. Mikor tartjuk meg az esküvőt?

Éles csöngetés

IVÁN Meg kell várnunk, amíg itt teljesítik minden kívánságomat.

JOLÁN Addig én elválok Győzötől.

IVÁN Minek válnál el? Majd alátok költözöm a pincébe.

JOLÁN *(üvöltve)* Nincs pincénk!

IVÁN Ott járkalhatunk egymáshoz, láthatatlan vajatokon át. Mint
amikor, már bekerítve, vittük a lőszert a . . .

Az iménti szörnyű zörej. Iván azonnal elhallgat. Csönd

JOLÁN Pincénk tele van a házmaster kacatjaival.

IVÁN LÉGIHÍD!

JOLÁN A kulcs is nála van.

IVÁN LÉGIHÍD! Légből való híd. Híd két ember közt tiszta
levegőből. Statikai probléma nuku. Legrosszabb esetben egyen-
súlyzavarok.

JOLÁN És hol lesz az ágyunk?

IVÁN Ágy? Hogy gondolhatsz most ilyenre? Minden ágyban se-
besültek fekszenek. Agyi célra nincs ágy.

JOLÁN Én csak azt tudom, hogy ágy nélkül nincs házasság. IVÁN
Mindig összevissza keveredtek az ágyak. Emlékszel: egy-
szer bebújtunk szüleid dupla ágyába, és én egy vaságyon eb-
redtem, Szentendrén, te meg egy üzemi lap szerkesztőségi asz-
talan.

JOLÁN Nem állíthatod, hogy hűtlen voltam hozzád.

Ettől kezdve gyakori éles csöngetések

IVÁN Megfigyeltem, hogy az ágyak, akár a bolhák. Ahány ágy,
annyifelé pattan.

JOLÁN Az enyém már nem, ha te is beleköltözöl. Szerünk egy
jó keskeny ágyat, és ki se mozdulunk belőle életünk végéig.

IVÁN Hol szerünk? Sehol nincs szabad ágy. Még a szalma-zsákok is
foglaltak az ágyak között. Az ágyak alatt is fekszenek. Az egykori
ellenségek egymás vérében hörögnek. Magam láttam egy kórházi
ágyat, két oldalt csüggték le róla a haldoklók, mint
szendvicsskenyérről a sonka. Vízszintes ágy nincs. Éppen ezért
elhatároztam – és szeretném, ha helyeselnéd, Jolán –, hogy ezentúl
függőlegesen alszom.

Elviselhetetlenül éles csöngetés

JOLÁN Gyűlöllek. Csak magadra gondolsz. Szépen akarsz le-lépni,
mint egy színész. Most már tudom, hogy sem én, sem a világ –
mindvégig csupán a saját lelki üdvöd érdekelt. Mit kezdted volna az
országgal, ha győzől? Forradalmat indítanál önmagad ellen?

IVÁN Győző szövege. Van benne igazság. Felelni nem tudok már,
mert lejárt az idő.

Teljes csönd támad

Mivel elvesztettem összes igeneimet, csak azt mondhatom neked,
hogy . . . hogy . . . hogy . . .

A rádiós zörejek: csöngetés, sípolás. Sötét. A lármában Jolán hangja

JOLÁN Nem! Nem! Nem! Nem! Nem !

*A szín szélén láthatóvá válik egy ebédlőasztal, rajta virág. Győző az
asztalnál ül egyenruhában. Jolán lerogy Győzővel szemben egy székre.
Köztiük virág. Iván és a rács eltűnt*

GYŐZŐ Hamar hazaértél.

Jolán hallgat.

Bátorság, Jolán. *(Megnyugtatóan a karjára akarja tenni a kezét,
Jolán ellöki)*

JOLÁN *(felugrik)* Ne éti hozzám!

GYŐZŐ Vigyázz, felborítod a virágot.

JOLÁN Szarok a virágaidra! Semmi se komikusabb, mint egy
egyenruhás férj virággal. Egy verskedvelő órnagy muskátli-bűzben.

GYŐZŐ Hol itt a muskátli?

JOLÁN Hallgass már kicsit! És ne végy mindent szó szerint! GYŐZŐ

Azt, hogy „muskátli”, csak szó szerint lehet venni. Ami
pedig az egyenruhát illeti, nem köpted le, amikor beöltöztem.

JOLÁN Civilben vártál a pályaudvaron. Hazavittél, lefeküdtünk.

Aztán kimáztál az ágyból, és belebújtál ebbe a maskarába.

GYŐZŐ Kifogásoltad?

JOLÁN Szóhoz se jutottam a röhögéstől.

GYŐZŐ De két hét múlva befutottál megint. Nem zavart a maskarám.

Minden második szombaton még egy teljes évig – a széken az
egyenruha, az asztalon vers és virág, mi ketten az ágyon.

Csőnd

Nagyon jól emlékszem.

Csőnd

Ha tévedek, igazíts helyre.

Csönd

Ne haragudj ! Nem volt könnyű délelőttöd, tudom. Helyt-álltal ...
JOLÁN Helytálltam? Micsoda frázis.
GYŐZŐ Iván talán csupa vadonatúj igazsággal traktált?
JOLÁN Ha még egyszer kimondod a nevét, nem látsz többet. GYŐZŐ Ez is frázis.
JOLÁN (feláll) Na szervusz.
GYŐZŐ Ez is frázis. Mi lesz a gyerekekkel?
JOLÁN Pajzsnak tartod magad elé?
GYŐZŐ Hogyhogy pajzsnak? A gyerek – gyerek. Kötelességeink vannak vele.
JOLÁN Kötelesség? Az más. (Leül.) Legszenzibb szavunk. A börtönben, ahol vágyainkat tároljuk, a kötelességek az örök. GYŐZŐ Stílusos hasonlat. Mintha Iván beszélne a hasadból.
Megcsaltál már, amióta velem élsz?
JOLÁN Micsoda kifejezéseket szedtél föl!
GYŐZŐ Lefeküdtél Ivánnal azóta?
JOLÁN Naponta, amióta minden kívánságát lesik.

Győző döbbenet nézi Jolánt

Szerinted akkor is ilyen vakon ront buzogányával az ichtioszauruszoknak, ha vele maradok?
GYŐZŐ Az ichtioszauruszoknak? Megzavarodtál? Miért nem mondd ki, hogy a fegyveres ellenforradalmi ...
JOLÁN Állj ! Nem érted a kérdésemet. Másképp teszem akkor fel. Arra felelj, hogy szerinted, ha nem hagyom magára, akkor is eltökélte volna, hogy ezentúl függőlegesen alszik?
GYŐZŐ Elegendő volt ebből a virágnyelvből.
JOLÁN Miért, Győző? Hiszen te szeretted a virágot. A verseket is szereted, meg se kottyan neked egy-két ártatlan költői kép. GYŐZŐ Nem a bajban hagytad el. Nehezen döntöttél. Szerettük egymást. Jól éltünk. Gyerekkünk született.
JOLÁN Már megint a pajzs.
GYŐZŐ Kímélj meg ezektől a feudális harci hasonlatoktól. És ne hidd, hogy érzéketlen vagyok. De Iván végül is maga választotta útját.
JOLÁN Kértelek, hogy ne mondd ki a nevét.
GYŐZŐ Kimondtam mégsem mentél el. Nem is fogsz elmenni, mert benned – bárhogy utalod is a szót – van kötelességérzet. A kötelességek az élőkhöz fűzik az embert.
JOLÁN De hiszen ő is él még.

Csönd

Csak nem akarsz azt mondani, hogy mátkádk költözött a pincébe?
GYŐZŐ Ide figyelj ! Nekem ez a mélyértelmű halandzsza nincs ínyemre. Ha verset olvasunk, az más. Most azonban életünket eldöntő realitásokról beszélünk.
JOLÁN Akkor minek közénk ez a virág? (Lesöpri a virágot az asztalról)
GYŐZŐ A virág is realitás. (Fölvesszi és a helyére teszi a virágot)
JOLÁN Te abból indulsz ki, hogy ami realitás, az nem lehet hazugság. Ez a te legtolakodóbb hazugságod.
GYŐZŐ Beszéljünk a tényekről.
JOLÁN A tények is hazudhatnak. (Újra lesöpri a virágot az asztalról. A váza darabokra török.) Mint ez a virág. GYŐZŐ Én is jártam Ivánnal.
JOLÁN Nem igaz.
GYŐZŐ Így ültem vele egy asztalnál.
JOLÁN Ott nincs is asztal.
GYŐZŐ Meg akartam menteni.
JOLÁN Nem szeretnéd, ha egy halott keze belelógna a leveses-tálunkba, mi?
GYŐZŐ Szörnyű cinikus lettél. Hiszen tudod, mennyire szerettem valaha. Kiskorunkban az anyáink együtt sétáltattak bennünket a Margitszigeten. Emlékszem. Volt a vízparton egy fűz-fa. Villamosdít játszottunk alatta. Én voltam a vezető. Meg-ráztam valamelyik lelógó gallyat, és azt kiabáltam, hogy „csincsin”.
JOLÁN Mikor voltál nála?
GYŐZŐ Ő volt az utas, de később kivetkedte magának a kalauzi posztot.
IVAN (sötét ruhájában bejön, közéjük ül) De a gallyat továbbra is te rángattad. Te mondtad azután is, hogy „csi^p-csi^p”. GYŐZŐ (mosolyogva) A jelet az indulásra a vezető adja meg.

JOLÁN Ülünk egy kicsit némán így hármásban. Mint egy fény-képen.

Csönd

Ha meg bírjuk állítani az időt, már ki is léptünk belőle. Csönd
(Győzőnek) Öltözz át. Legyünk együtt, ahogyan nagyon régen: három civil. Vagy újra úgy, ahogy sehol soha: üljek két vő-legényem között.
IVAN Nem egyenlők a feltételek.
GYŐZŐ Ne vágj fel. Én is voltam halálközelpben.
JOLÁN A házukból valaki rálőtt a nyilasokra. Ezek azt hitték, hogy az ő lakásukból jött a lövés. Agyba-főbe verték, aztán behurcolták a nyilasházba. Őt óra hosszat állt ott a falnál, meztelenül, fölemelt kézzel, a zsidók közt. Tizenhárom éves volt. Már nem élne, ha nem imádkozta volna ki onnan egy prostituált, aki a házukban lakott.
IVAN Madonnaarcú nő volt. Még akkoriban mutatta nekem.

Csönd

(Győzőnek) De ha azt hiszed, hogy öt órányi rettegésed fel-jogosít ...
JOLÁN (közbevág) Összesöpröm a cserepeket.

Lapátra söpri a váza maradványait és a virágot

GYŐZŐ Engem a szocialista állam jogosít fel arra, hogy ... JOLÁN (közbevág) Ha beszélünk, nem tudunk tovább együtt maradni.
IVAN (feláll) Sebaj.
GYŐZŐ (szintén feláll) Nem mesedélutánra jöttem. A főcsoport-főnökségtől van felhatalmazásom.

Jolán rémülten néz egyik férfiről a másikra

Küldetésem olyannyira bizalmas, hogy a feleségem sem tudhat róla.

Jolán lerágja az egyik cipőjét, belelép egy üvegcserepbe, felszisszen. Kezében a személtáppal kihátrál a színről, véres nyomot hagyva maga után. A fél pár cipő a színen marad. Kisvártatva újból feltűnik, a két férfi közt bóklászik, amíg ezek beszélgetnek. A férfiak nem látják

IVAN A feleségünk.
GYŐZŐ Mielőtt rátérnénk a te ügyedre, hadd vázoljam azokat a világpolitikai kényszerűségeket, amelyek megszabják a mi számunkra ...

Ismét zörejek, kattogások, a rádiózavarás hangjai. amelyek lövések., becsapódások, robbanások zaja tarkít. A zajban is hallható időnként Győző egy-egy szava. például: „a nemzetközi helyzet „nem lehetünk szentimentálisok, amikor”. „a testvérpártok bizalma”. „a hullahegyekért”. Aztán elhal a láрма, és tisztán hallani: „Adós, fizess!”

IVAN Temetési költségeimet neked kell majd .fedezned, mert Jolánnak küldik ki a számlát.
GYŐZŐ Ne pózolj!
IVAN Nyugodj meg: csak száznolcvan forint lesz. Jutányos ár, és magába foglalja az előzetes procedúra költségeit is.
GYŐZŐ Ezt az előzetes procedúrát akarom megspórolni neked. IVAN Én meg azt akarom, hogy nagy. rusztikus kő legyen a névtelen csöcselék emléke, amelyből lettünk, amellyel egyek voltunk. és amellyel együtt térünk meg.
GYŐZŐ Így nem tudunk beszélgetni. Én érvekké próbálkozom. re meg úgy viselkedsz. mint egy két lábón járó idézetgyűjtemény vagy kommunáremlékirat.
IVAN Bőrbe kötve. A saját bőrömbbe, egyelőre.
GYŐZŐ Egyelőre.
IVAN Már több, mint öt órája állok itt a falnál, anyaszültnél meztelenebbül, és nem remélhetem, hogy egy madonnaarcú kurva közbenjár értem. Az értem közbenjáró prostituáltak nem ilyen önzetlenek.
GYŐZŐ Elismerem, hogy a magam érdekeit is nézem. Jolán engem tekintene a gyilkosodnak. Nagy a hajlama a megszemélyesítésre.

IVAN Beszűg legyek, vagy elég, ha csak bűnösnek vallom magam?
GYŐZŐ Eltűnt a Budapesti Rendőrkapitányság bizalmas adat-
szolgáltatónak listája és a róluk felfektetett kartotékok. A szálak a
te csoportodhoz vezetnek.

Iván fűtүүлni kezd

Nem nevekre vagyunk kíváncsiak. Az az illető, akit megne-
vezhetnél, kiszűkött az országból. Magával vitte a kartotékokat?

Iván fűtűörészik

Nem félnék tőled, ha életben maradnál. A löverseny és a világ-
megváltás között megint elvesztenéd Jolánt. Semmilyen realitást
nem bírsz megtartani. Ezért hát nem szeretném, ha magad is
irrealitássá válnál, véres áldozattá, romantikus hőssé, aki hóna alatt
hordja a fejét. De most elsősorban nem ezért faggatlak. Azon a listán
olyan személyek szerepelnek, akik ...

Rövid, de igen hangos zöreje. Gyors csönd. Iván fűtűörészik

Egyszóval tekintselek öngyilkosnak?

IVAN Úgy érzem, hegyre jutottam.

GYŐZŐ Kibírhatatlan ez az öntetszelgés.

IVAN Ha arra a jövőre gondolok, amelyet meg akarsz menteni a
számomra, elájulok unalmamban.

GYŐZŐ Ismerlek Iván. Hősnek akarsz látszani, pedig egyszerűen csak
félsz. Félsz, hogy egyedül maradnál.

Iván fűtűörészik

Nemcsak Jolánt nem bírnád megtartani, hanem a barátaidat sem. Túl
sok volt a szenvedés. Mindenkinek kell egy kis nap-fény és
nyugalom.

Iván fűtűörészik

GYŐZŐ Kisiklott a vonatunk, Iván. A mi hibánkból? Jó, elismerem.

De most új sinekre kell zökkentenünk.

IVAN Csin-csin.

GYŐZŐ Hogyan?

IVAN. Csin-csin. Csin-csin. Csin-csin. Még mindig ott állodogalsz a
füzfa alatt és rángatod lelógó gallyacskáját, de a füzfa nem indul
meg. Csakhogy én már nem akarok egy füzfa utasa lenni. Sem egy
füzfa kalauza. Teljesen mindegy, ki rángatja a gallyat. Úgy
döntöttem, hogy karácsonyfadísz lesznek rajta.

Jolán ezeknél a szavaknál már nem látható; sikolya hallatszik

GYŐZŐ Fantasztikus. Vannak emberek, akik számára a külvilág-nak
nincs bizonyító ereje. Semmit sem változtál.

IVAN Miért változtam volna? Történt valami?

GYŐZŐ (feláll) Na ebből elég. (Kézfogás nélkül, gyors lépek-kelel)

*Láthatóvá válik Jolán és Ernő az ágyban. Jolán zokogni kezd, miközben
Iván lassan leveti a kabátját. Vérteljes ingben ücsörög az asztalnál,
majd feláll és megindul át a színen, elvonul az ágy elé, groteszk
járással, lábujjhegyen, majd az ellentétes oldalon ő is kimegy. Jolán
felkel, elindul utána. A szín közepén meg-torpan. Meglátja a cipőjét,
felveszi, így bámul Iván után. Aztán visszamegy az ágyhoz, a fél pár
cipőt a másik fél pár mellé teszi és lefekszik Ernő mellé. Ernő magához
rántja, az eddigieknél hosszabb sötét*

2. jelenet

*Borsi lakása. A szín közepén ágy. Borsi és Ernő ülnek Iván képe alatt.
Ernő beszélgetés közben fel-feláll, a képet nézegeti. Borsi olykor
jegyzetel*

BORSI Nem adhatom oda az üres szobát. Egyrészt néha Pestre jön a
húgom, és akkor ott alszik ...

ERNŐ Nem zavarna.

BORSI ...másképp a feleségem őszintén szólva nagyon nem kedvel
téged.

ERNŐ Vettem észre.

BORSI És miért rúgott ki az apád?

ERNŐ Hölgyvendéget várt, de közben behívták a pártirodára. Az
apám, tudod, húsz év óta hatkerületi ifi, ha hívják, megy.

Még csak negyvenhárom éves, amikor megszülettem, ő volt Pesten
a legifjabb atya. Megkért, hogy amíg vissza nem érkezik,
szórakoztassam a hölgyet. Érett harmincas, a kedvenc kor-
osztályom, mégis eltökéltem, hogy ártatlanul cseverészek majd
vele.

Borsi jegyzetel valamit, egy könyvet is lekap a polcról

Sajnos a hölgy egyszer csak megkérdezte, ismerem-e Jolánt. Ez a
téma a gyöngém. Elhatároztam, hogy kifaggatom. Ki is faggattam.

BORSI És közben hazacsörtetett az apád.

ERNŐ Nagyon jól fog ma az agyad, Borsikám.

BORSI És miből fogsz élni?

ERNŐ A nagymamám csak ad pénzt ezután is.

BORSI Mindent a nőknek köszönhetsz, szerencsés fráter. Az örök női
elem vonz fölfele téged, akárcsak Faustot a második rész végén.
(Szaval.) „Das Ewig-Weibliche / Zieht uns hinan.” Te, gondoltál
már arra, hogy Goethe ezt a fölfele vonzást (vadul jegyzetel), ezt a
fölfele vonzást Goethe fallikusan képzelte el?

ERNŐ Hogy gondoltam-e erre? Persze, naponta.

Borsi abbahagyja a jegyzetelést, Ernőre bámul, legyint

De ha már itt tartunk: azt mesélte Gitta – nevezzük így, mert így
hívják ...

BORSI A Lebovits Gitta.

ERNŐ Azt mesélte, hogy ezt az urat (a kép felé bök) más nők nem
bírták fölfele vonzani. Agyára ment a hűség. De Jolánnal nem volt
gyámoltalan. Kezdjük ott, hogy az utcán szólította le.

Gitta szerint . BORSI Állj. Mennyi időt fordítottál Gittára? Izgat, hogy
hány

információt tudsz összegyűjteni viszonylag rövid idő alatt. ERNŐ
Viszonylag sok időm volt. Amikor apám kihajított bennünket, mit
tehettem volna, elvittem a faházadba Gittát. Reg-
gelig beszélte, kis megszokásokkal. Igaz, hogy Jolán több éven át
fülig szerelmes volt egy homokos hapsiba?

BORSI Tudod mit? Faggasd tovább Jolánt, Az szórakoztatóbb is,
gondolom.

ERNŐ Zúr van:

BORSI Beleszeretted, erre faképnél hagyott.

ERNŐ Mi a fenének cédulázol te annyit, Borsikám, ha ilyen
sablonosan gondolkodsz?

BORSI Belédszeretted, és ezért hagyott faképnél.

ERNŐ Még egyet találgathatsz.

BORSI Ő is rajtakapott Gittával.

ERNŐ Brávo. Addig beszéltettem Gittát, amíg a téma, vagyis Jolán
be nem kopogott a faház ajtaján, pontosan kilenckor, ahogy
megbeszélte. Mit tehettem volna, kimentem, és elküldtem.

BORSI Annaira érdekelt, hogy látni se akartad. (ír)

ERNŐ Még öt aranykőpést termelek neked, ha segítesz. Nagyon
megsértődött. Beszélj meg vele egy randevút a Lúdtollba, én majd
elmegegyek helyetted.

BORSI És ha nekem is kedvem szottyan hozzá?

ERNŐ Hát irigylek én tőled akármit? De a faházba hívd, visszaadom
addig a kulcsot. Ide nem jön el még egyszer. BORSI Elmondta?

ERNŐ El hát. Nagyon szépen elmondta. Gyönyörűen csináltad. Óriási
ötlet volt ez alá a kép alá fektetni.

BORSI Hagyd' békén ezt a képet!

ERNŐ Akaszd már le! Mire kell neked? Esténként felolvasod neki
aznapi paradoxonjaidat, és lesed, hogy függőlegesen vagy
vízszintesen rázza-e a fejét? De hiszen ennek az embernek nem volt
humorérzéke. Csak akkor nevetett, fogadni mernék, ha a
lelkiismerete megengedte neki. Ha ne adj' isten sikerült volna a
huszárcsinye, akkor itt most komolyan folyna az élet. Se
aranykőpések, se faház. Csak úgy suhannának a munkás hét-
köznapok.

BORSI Neked a munka gondolatától is borsószik a hátad. Én viszont
állandóan dolgozom, és ezért ...

ERNŐ Ettől bejelentésedtől talán még neki is megjönne a hu-
morérzéke. Ő is tudná, mint minden barátod, hogy sose készülsz
el könyvvel, amellyel áltatod magad.

BORSI Na és? A munka önérték még akkor is, ha nem vezet
me^hhatározható eredményre. Sőt, a befejezetlen építmény ellen-
állóbb. (Jegyzetelve.) Így is mondhatnám: ami befejezett, azt
ledönti. ami pedig befejezetlen, azt befelezi az idő.

ERNŐ Mintha egy impotens férfi azzal vigasztalná magát, hogy
megmaradtak a vágyai.

RORSI (hevesen jegyzetelve) Nem volna igazaz?

ERNŐ Savanyú a szőlő.

BORSI Ugyanazt csinálom, mint te: anyagot gyűjtök. Csak én többnyire nem az ágyban. Az én vállalkozásom is reménytelen, mert mindent mindenről nem tudhatok meg soha. De nekem is beteljesül közben az életem. Viszont ha kiadnék egy könyvet, akkor azt kellene megérnem, hogy néhány tucat papírlapra redukáltam magam.

ERNŐ *(a kép felé bök)* Ezért az okfejtésedért megszorogtatná a mogyoródat. A harcos ember csak a teljesítmény előtt kapja le a kalapját, mégpedig bal kézzel, mert jobbájával a fegyverét szorongatja. Fogadni mernék, hogy a te Ivánod, akitől magunk közt szólva, régen elfordultál már, a vereség pillanatában le-nyelte kardját, hogy ki ne csavarják a kezéből. Még függőleges állapotban is csörgött a szélfúvásban. *(Megrázza a képet.)* Hallod?

BORSI Ereszd el azt a képet!

ERNŐ *(tovább rázza a képet)* Ez alatt a hapsi alatt te is elveszted a humorérzékedet, Borsikám. És akkor mi lesz veled? Csattanók helyett pukkanókkal válaszolsz majd a világra, én meg kiakaszom képedet a faházban, és ott helytelenkedek majd alattad.

BORSI *(elrántja Ernőt, ez pedig akaratlanul kiszakítja a képet a falból. A kép az ágyra zuhan)* Tűnj el, Ernő. Elintézem, amit akarsz, csak tűnj el. Megállapítom, hogy féltékeny vagy Ivánra. Teljes joggal. Őt lehetett szeretni. Téged csak használnak a nők.

ERNŐ *(feláll)* Vallásos érzelmeidbe gázoltam? Sajnálom. Az ateisták erre különösen érzékenyek. *(Kisétál. Az ajtóból visszaszól.)* Este nyolckor várom Jolánt a Lúdtollban. (El)

Borsi Ernő után bámul. Aztán előveszi a jegyzetpapírt, maga elé mormolva fölírja: „ateista vallásosság”. Aztán fölemeli a képet, hogy visszaakassza, kinyújtott karral maga elé tartja, sokáig nézi, majd hirtelen mozdulattal megfordítja és a falnak támasztja

3. jelenet

Asztalok a Lúdtollban. Az egyiknél Ernő és Jolán

ERNŐ Menjünk a faházba.

JOLÁN Utoljára békülök ki veled. A szerelemben minden disznóság megbocsátható, de az ilyen kapcsolat, mint a mienk, el-vezrik a legkisebb karcólástól is.

ERNŐ Nagyszerű hallgatni a faházból, ahogy olvad odakint. Holnapután vissza kell adnom a kulcsot.

JOLÁN Majd járunk máshova, ha önnek is úgy tetszik. De ne ejts át többször. Lélekszakadva loholok oda a filmgyárból, a sok élményítő félművész közül, egész nap pingáltam és bodorítottam üres fejüket, te meg közben . . .

ERNŐ Jó, jó. A lebukások napja volt. Ne is gondoljunk rá. Képzeld, a múltkor rosszul lettem ott. Már piásan érkeztem Margóval . . .

JOLÁN Tünetemenyesen indiszkrét vagy.

ERNŐ Te csak ne beszélj. Egyszóval iszonyú hányinger fogott el, alig bírtam kitámolyogni az ajtón. A rókázás viszont nehézkesen bontakozott ki, majdnem megfagytam. Legalább mínusz tíz fok volt. Rázott a láz meg a hideg. Visszabotorkáltam, Margó meg azzal fogad, hogy „Ide figyelj, borzalmas, de ha meghalsz, se volna erőm, hogy kimenjek veled.” „Természetesen” – mondom neki. Egész éjszaka ki-be botladoztam, ő meg aludni próbált, de még félálamban is ezt hajtogatta: „Ha meghalsz, se tudok kimenni veled.”

JOLÁN Rossz néven vetted?

ERNŐ Áá. Mondom, nagyon hideg volt. Miért kelt volna fel? Hogy fogja fejemet a dermedt csillagok alatt, miközben én ökredezem?

JOLÁN Mégis neheztelsz rá.

ERNŐ Te fölkelteél volna, Jolán.

JOLÁN Egy fenét!

ERNŐ Margó egyidős velem, a legkisebb próbatétel is megviseli.

JOLÁN Akkor nem járna a faházba.

ERNŐ Az más. Amikor odamegy, romantikus cselekedetet hajt végre.

Elvégre annak az istenverte helynek pátosza van. A rókázásnak viszont nincs pátosza, se romantikája.

JOLÁN Nagyon mérges vagy rá.

ERNŐ Én se keltem volna fel az ő kedvéért. Még a te kedvéért sem. És nem is szőgyelltem volna magam. De a te Ivánod felkelt volna, mi? Győző úgyszintén. Sőt, még a Borsi is.

JOLÁN Kötve hiszem.

ERNŐ A felesége mesélte nekem, ugyanott, hogy Borsi kiugrik mellőle az ágyból, hogy a város túlsó szögletébe loholjon, ha bármelyik bajba jutott csajocská hívja.

JOLÁN Szépen hálálod meg neki, hogy kölcsönadja a faházát.

ERNŐ Jó ideig le kell táboroznom a nemzedéknél. Még maradt valami a kezdősehségekéből. Időnként véres kicsit a szí-veitek, a nyakatok vagy a kezetek, de legalább történelem-szagotok van. Ezzel szemben Margónak . . . tudod, milyen szaga van Margónak?

JOLÁN El ne mondd.

ERNŐ Tejszagú. Becsületszavamra. Pedig utálja a tejet. Pálínka-gőzén is átút a tejszag.

JOLÁN A tejszag szerintem jobb a vérszagnál.

ERNŐ A tejszag steril. Aszexuális. A vérszagba viszont izzadság-szag vegyül. Meg folyószag. Engem feldob. Egyszóval, megmaradok nálatok, utolsó mohikánok.

JOLÁN Miért akarsz most a faházba vinni? Lesír rólad, hogy teljesen le vagy robbanva. Itt jó meleg van, és erőlködnöd sem kell. Most jövök rá, Ernőke, hogy miért beszélgeted te annyit a nököt. Mert közben pihenhetsz.

ERNŐ Lehet benne valami. De ha annyira le vagyok robbanva, akkor megethetném, hogy kevesebb nőt mozgatok meg. JOLÁN Ezt az egyet nem tehetné meg. Kicsinél a szerepedből, ha elszalasztaná bárkit is.

ERNŐ Mert mindenkinek a sztorija csábít. Ha ismernéd a kísér-téseimet . . . Időnként mindent vissza akarok mondani azoknak, akiket illet. Micsoda kavarodás támadna, ha a férfiakat szem-besíteném azzal a képpel, amelyet a nők rajzolnak róluk, és viszont. Máskor merő heccből a rendőrséget is bevonnám a fel-gyülemlt anyag feldolgozásába. Mit gondolsz, Győzöt például nem érdekelné egy primitív eszközzel és kis tételekkel dolgozó kábítószercsempész házaspár? Az asszonyka mesélte, hogy . . .

JOLÁN Fogd be a szád.

ERNŐ Hát egy gyilkossági sztori? Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy molett fogorvosnő, annak a fia múlt kedden éjjel a Baross utcában rugós kést döfött egy részeg hapsiba, aki molesztálta.

JOLÁN Aztán fölébredt.

ERNŐ A te történeteiből a legszívesebben filmet írnék. Vagy színdarabot. Szerencsére nincs művészi tehetségem.

JOLÁN Hallgass már kicsit.

ERNŐ Képzeld, mit kéne melőznom az anyagoddal, míg szalon-képessé válna. Mit~ kéne átfogalmaznom, módosítanom, szépi-tenem . . .

JOLÁN Megoldanád.

ERNŐ Veled szeretek a legjobban lenni, Jolán. Persze téged sem szeretlek.

JOLÁN Persze.

ERNŐ Randik előtt majd kiugrik a szívem izgalmamban, hogy bár ne jöjjön el az illető. De te kivétel vagy. Nem a szépséged miatt. A férfiaknak, ha nem akarnak felválni a társaságban, nem olyan fontos a női szépség. A járásuk például fontosabb. Vagy a szaguk. Vagy az a mód, ahogy a táskájukat viselik vagy lecsapják. De persze mindezt meg lehet unni.

JOLÁN Persze.

ERNŐ Téged viszont nem unlak. A sztorijaid mindenhova elkísérnek, a sarkamat tapossák. A múltkor beburakodtak az álmomba is. Lóversenyen voltam Ivánnal.

JOLÁN Honnan ismerted meg?

ERNŐ Én is láttam Borsinál a képét. Szótlanul álltunk egymás mellett. Egyszerre csak minden megdermedt, a lovak szinte a levegőben úszva. Iván kinyújtott karral rámutatott a legutolsóira. „Én mindig az esélytelen lovakat teszem meg – mondta. – Nem szeretek a várható győzteseknek drukkolni.”

JOLÁN *(nagyon izgatott)* Honnan szedted ezt a mondatot? Azonnal mondd meg, honnan szedted.

Ernő nevet

Kivel meséltetsz még Ivánról rajtam kívül?

Ernő nevet

Abban az időben rajtam kívül nem volt nője. Fel kell tételeznem, hogy férfiakkal meséltetsz magadnak.

ERNŐ Miért ne?

JOLÁN Noked az ember csak ágyban mesél. Több történetet nem hallasz tőlem.

ERNŐ Ha már a homokosoknál tartunk : nem regéltél te egyszer,

hajdanában-danában egy homokosnak is Ivánról?

JOLÁN Szent isten.

ERNŐ Megismerkedtem a lóversenyen egy úrral, azt mondta nekem: „Én, ha elfáradok, munka közben is tudok aludni, függőleges testhelyzetben.” A kifejezés nagyon ismerősen csengett.

Az Ivánt játszó színész ázott, kopott felöltőben bejön, leül az egyik asztalhoz. Jolán és Ernő eleinte nem figyel fel rá

JOLÁN És hogy nézett ki az az úr?

ERNŐ (vállat von) Tűrhetően.

JOLÁN Hasonlított Ivánra?

ERNŐ Nekem nem tűnt fel. De ha így kérded, biztos hasonlított.

JOLÁN Itt ültem a lavórban, egyedül az asztalnál.

Ernő feláll, figyelő pózban leül a színpad szélén egy asztalhoz

Hó vége volt, vagy tán foci a tévében, annyi bizonyos, hogy csak néhányan időztünk a lavórban. Egyszer csak észrevettem egy férfit, ázott-kopott ruhában ücsörgött.

Most néz először az Ivánt játszó színész felé

Annyira hasonlított Ivánhoz, hogy elállt a szívverésem. Meg mertem volna esküdni, hogy ő az. Persze tudtam, hogy ez képtelenség, sose hittem azoknak az önáltató verebeknek, akik azt csiripelték, hogy mégsem teljesítették minden kívánságát, és életben maradt. De ahogy ott ült, fejét két kezébe temetve

A férfi két kezébe temeti a fejét

hirtelen megszállt valami furcsa eltökéltség, mint amikor az ember úgy érzi, nincs választása. Felkeltem az asztalomtól és odamentem hozzá.

Jolán az Idegen asztalához megy

Szabad ez a hely? Az Idegen nem

néz fel

Itt szeretnék maradni.

IDEGEN Üres asztal nincs?

JOLÁN Egyszer engem valaki tizenegy évvel ezelőtt leszóltított. Most visszaadom a kölcsönt.

IDEGEN Egy fillérem sincs. Hordd el magad, kisanyám! Ha-csak nem akarsz fizetni nekem egy sört.

JOLÁN Miért ne akarnék?

Csend

Mióta szereted te a sört?
IDEGEN Hogyhogy mióta?

Fölnéz

Amikor kiejtettem a számból a dudlit, anyám egy sörösuveget nyomott a helyébe.

JOLÁN (majdnem sírva) Elnézést, összetévesztettem valakivel.

IDEGEN Nem tesz semmit.

JOLÁN Bocsásson meg. (Fel akar állni)

IDEGEN (megfogja Jolán karját) Egy sört ígértél, kisanyám. JOLÁN (az érintéstől mozdulatlaná dermedve) Megkapja a sörét.

Az Idegen lenyúl, egy üveg sört és egy poharat tesz az asztalra. Tölt, iszik.

JOLÁN Nem is ízlik magának. Undorral issza.

IDEGEN Mi közöd hozzá? (Kiüssza az üveg maradékát) JOLÁN Ha azt mondanák magának, hogy teljesítik minden kívánságát, mit kérne?

IDEGEN Még egy sört.

Jolán bólint. Az Idegen lenyúl, még egy üveget emel az asztalra, tölt, iszik

JOLÁN És aztán?

IDEGEN Aztán? Hogy tartsd a szádat. Vagy még egy üveg sört kérnék.

JOLÁN És az nem lehet, hogy akkor esetleg függőlegesen akarna aludni?

IDEGEN Aludtam én állva eleget katonakoromban. Mit bögsz? Ide figyelj! Én egész nap bolondokat görgetek mindenféle pállott szagú folyosókon, munkaidő titán nehezen tűröm a gyagyákat. (Újra két kezébe temeti a fejét)

JOLÁN Mutassa csak! (Felugrik, a férfi fölé hajol.) Nahát! Mi történt magával? Feldörzsölte a gallér?

IDEGEN Koppj le.

JOLÁN Sebes a nyaka! (Egészen közről vizsgálja az idegen nyakát; hirtelen felrántja az állát, előlről is megnézi, majd sírásban tör ki)

IDEGEN Nekem nem tudsz újat produkálni, kisanyám.

Jolán száján csókolja az Idegent. Ez rémülten felugrik, ellöki Jolánt, a gyomrához kap, majd ökredezve kirohan a színről.

JOLÁN (Ernő felé fordulva) Tudtam neki újat produkálni. Annyira homokos volt, hogy a szó szoros értelmében felfordult a gyomra a csókomtól.

IDEGEN (falfehéren visszajön, leül) Ezentúl mindennap találkozunk. De ha még egyszer meg mersz csókolni, megöllek. (Zsebéből rugós kést vesz elő, kattogtatja)

JOLÁN Ez volt az első csók, amit el kellett szenvednie?

Az Idegen a késsel játszik

Talán aszkéta? Fogadalma van? Az

Idegen a kést kattogtatja

Ha nem akar csókolózni, akkor miért találkozunk? És mit akar velem naponta csinálni?

IDEGEN Sétálgatni fogunk a város környéki erdőben.

Jolán feláll, sétálni kezd a színpadon, mintha fákat kerülgetne, körbe-körbe. Az Idegen három lépés távolságból követi, közben a kést csattogtatja

JOLÁN Micsoda hőség! Még itt, az erdőben is egészen eltikkadtam.

Ne pihenjünk le?

IDEGEN Menj tovább!

JOLÁN Fáradt vagyok.

IDEGEN Nem hallod, mit mondtam?

JOLÁN Iván az ilyen sétákra mindig magával hozta ormótlan akatáskáját. Pokróc volt benne. Akkoriban még nem volt lakásunk.

IDEGEN Másról nem tudsz beszélni?

JOLÁN Kerestünk valami tisztást, leterítette a pokrócot, lefeküldünk, így ni. (Pokrócterítés mozdulata, lefekszik.) Feküdj le te is.

Az Idegen a kést kattogtatja

Feküdj már le. Esküszöm, nem nyúlok hozzád.
IDEGEN Nem hiszek neked.

Az Idegen két méterrel odébb lefekszik

JOLÁN A pokrócra fekédj. Legalább a zakódat vedd le. Meg-sülsz. Ha megengeded, én is nekivetkőzöm kicsit.

Jolán melltartóra vetkőzik. Az Idegen hátat fordít neki

Iván szerette meztelenül a napfényt. Úgy érezte, mintha felül-ről is az őle meleget sütné.

Az Idegen a késsel játszik

Egyszer így fekédtünk egymás mellett (szorosan az Idegenhez kúszik, aki azonban nem mozdul meg), így, vagyis sokkal ügyebbül (átöleli az Idegent), egymásban fekédtünk a tűző napon (az Idegen durván ellöki Jolánt), és akkor jött egy gombaszedő ..

IDEGEN Felállni!

JOLÁN Talán nem is akkor jött, csak akkor vettük észre. Állt egy fánál, karján a kosara, és vihogott. Iván meg ..

IDEGEN Felállni! (Fenyegető mozdulatot tesz a késsel) JOLÁN

(feltápáskodik) Nagyszerű férfi volt, de szégyenlős. El-

vörösödött, mint te most. Szakasztott úgy.

IDEGEN Felöltözni! (Felugrik)

JOLÁN Amikor odabent meglátogattam, arról ábrándoztunk, hogy bár tarthatnánk pokrócos beszélőt ..

IDEGEN Öltözz már fel!

JOLÁN (megáll az Idegen szemében) Emlékszel, Iván, meny-nyit sétáltunk az erdőben? Ki a busszal a végállomásig, és aztán ... Míhelyt lehetett, leterítettük a pokrócot. Miért ko-

morulsz el? El kellett érnünk az utolsó buszt visszafelé. Úgy csinálsz, mintha semmire sem emlékeznél. Önvédelemből teszed? *(Meggfogja az Idegent; ez durván ellöki.)* Nem akarsz ellágyul-ni, tudom. Gyémántkéemény akarsz maradni addig a percig, ami-kor . . . De gondolhatnál rám is ! Iván ! Ha neked minden kívánságodat teljesítik itt, nem kérhetnél még utóljára egy pokrócos beszélőt?

IDEGEN Elég legyen!

JOLÁN Olvastam: régen jó vacsorát kértek. Teli akarták magukat tömni, mielőtt ... De te ... te engem falj fel, engem forgass meg a szádban ... *(Magáról megfélelkezve átöleli az Idegent, ez döfésre emeli a kését. Jolán felnéz, sikolt, hátra-ugrik)*

IDEGEN Indulás.

Tovább sétálnak az iménti módon, kanyarogva, kerülgetve a képzelt fákat

JOLÁN Csakhogy megint leesett a hó. Tudod, mit csináltunk ilyenkor? Kóvettük az állatok nyomát, be a sűrűbe, gyakran órákig böklásztunk egy-egy óz után. Iván nagyon szerette a telet. Hányadik közös telünk ez? A második?

IDEGEN Ma egy férfi ápolt dühöngeni kezdett a folyosón. Be-törte az ablakot, dőlt a mancsából a vér. Összemaszatalta a frissen felmosott követ ... Nekem se kellett több. Behúztam neki, és amikor elterült, ráléptem a csuklójára.

JOLÁN Miért mondd ezt?

IDEGEN Erre leköpött, én meg behúztam a pofájába is. Elájult és elvitték.

JOLÁN Mit akarsz ezzel mondani?

IDEGEN Behívattak és megdicsérték.

Csönd. Sétálnak. Az Idegen a kését csattogtatja

JOLÁN Iván is szeretett verekedni. Egyszer séta közben láttunk egy apát, aki bőszerű csépelte tíz év körüli gyerekeit. A gyerek már csak vinnyni bírt. Iván odaugrott, hogy kitépje az apai kézről, az apa erre megütötte. Iván vissza, én csak néztem, amint egymásba gabalyodnak, majd le a földre, itt Iván kerekedett felül, de a kissrác megharapta Iván kezét, Iván fel-kiáltott fájdalomában és elengedte az apát, aki altesten rügte.

IDEGEN Úgy kell neki. Milyen jögon avatkozott bele? Az apák azért csinálnak gyereket, hogy legyen kit ütniük. Az a gyerek-nek is jó.

JOLÁN Ne csináljunk mi is egyet?

IDEGEN Meg foglak ölni.

Sétálnak. Csönd. Az Idegen a kését kattogtatja

JOLÁN Iván nagyon szerette a havas erdőt. Kár, hogy a lefekvéshez hideg. De kidöntött fákon, rönkökön nem egyszer voltunk együtt. Megmutassam, hogyan?

IDEGEN Bűdös kurva.

JOLÁN Két éve nem voltam férfival, te barom. Miattad, hogy feszültség legyen körülöttem. Igyekszem olyan fiúsan lépdelni előttem, ahogy csak tudok. Te is másképpen nézel rám, azt hiszed, nem veszem észre?

IDEGEN Kuss.

JOLÁN Azt hiszed, könnyű nekem ilyenkor, májusban? Nézd az úton a csigákat, szerelmi lázban. A békamuzsikáról nem is beszélek. A madaraknak elment az eszük. Én meg itt menetelek veled. Nagyon hasonlítasz rá.

IDEGEN Tegnap behoztak hozzánk egy hapsit, aki ismerte, még Kazincbarcikáról.

JOLÁN Fél évig volt ott építésvezető. Munkaidő után összegyűjtötte a cigány segéd munkásokat, és Lenint olvasott nekik. IDEGEN Nálunk lett volna a helye.

JOLÁN Én meg főztem a paprikás krumplit. Az egész brigádnak, mindenkinek.

IDEGEN Akkor azok a paprikás krumpli miatt hallgatták. JOLÁN Az Állam és forradalmat olvasta nekik. Hogy a győztes forradalom után fokozatosan elhal az állam. Te hiszel ebben? IDEGEN Ne hülyéskedj már.

JOLÁN Következő sétánkra elhozom neked azt a könyvet. Iván példányát az ő bejegyzéseivel és aláhúzásaival. Te olvasod, a bokrok meg a fácskák lesznek a cigány segéd munkások, én meg kótényt kötök magam köré, és megjátszom, mintha főznék. Tudod mit? Tartsunk próbát. *(Köténykötés mozdulata.)* Tartsd úgy a kezéd, mintha könyv volna benne. Ott a publikum. Ezt a bokrot itt Sztóján Péternek hívják. Az ott Sztóján Vince.

IDEGEN Én is ismerek egy Sztóján nevű cigányt, szép seggű kölyök.

JOLÁN Akkor voltam a legboldogabb.

IDEGEN Aztán kigomboltad a sliccüket.

JOLÁN Nem. De minden második szombaton felutaztam Pestre és lefeküdtem Győzővel. Ivántól el kellett utazni néha. Olyan szigorú volt. És mindig, mindenütt, mindenben veszteni akart. A löversenyen is az esélytelen lovakra tett.

IDEGEN A marha.

JOLÁN Senkit se lehetett úgy szeretni, mint őt. Nem akarsz lélekben is hasonlítani rá?

IDEGEN Hogy engem is felkössenek?

JOLÁN Tudod, mit érzek, míg veled vagyok? Mintha az ócskás-piacon akarnám visszavásárolni eladott új ruhámat. Látom rajta az undorító pecséteteket, sőt, olykor csak azt látom, mégsem tudok szabadulni attól a gondolattól, hogy ebben a ruhában ...

Ebben a ruhában. IDEGEN Kuss.

JOLÁN Boldog voltam.

Az Idegen zsebre dugott kézzel hahotázni kezd. Jolán nekiugrik, hogy megüsse, de közben megbotlik, elesik. Az Idegen – még mindig hahotázva – fel akarja segíteni. Jolán villámgyorsan magára rántja, csókolja, elkezd kigombolni a nadrágját, az Idegen viszonzozza a csókját, fél percig mozdulatlanul fekszenek, míg a csőd nyilvánvaló nem lesz, ekkor az Idegen felugrik, Jolán is, az Idegen kivont késsel kergeti Jolánt a képzelt erdőben, keresztül-kasul, míg ki nem futnak a színről. Ernő visszaül eredeti asztalához. Jolán bejön, leül mellé

ERNŐ Aztán?

JOLÁN Tovább próbálkoztam veled. De az erdőben többé soha. Az albérlétebe jártam, zenét hallgattam ott – zenebolond volt –, és elhiheted, elkövettem minden tölem telhetőt. Olyan fiús voltam, hogy alig bírtam levakarni magamról a meleg nőt, de neki mégse voltam elég fiús, hiába, nem léphettem túl természet szabta korlátaimon. Végül, nagy sokára – nem részletezem. milyen mesterkedések után – sikerrel jártam. Ott sírt a karomban.

ERNŐ Boldog volt.

JOLÁN Undok szó.

ERNŐ Hát te?

JOLÁN Kimentem okádni. Nem bírtam volna ki még egyszer. Abban a pillanatban, amikor összemaszatolt, elvesztette a hasonlóságot is. Annyi józan életosztón azért maradt bennem, hogy felhőtlen pofát vágtam. Űde próbáltam lenni, mint a liba-legelők zöldje.

ERNŐ De nem tudtad átverni?

JOLÁN Amikor elaludt, kiosontam, és telefonon szabadságot kértem a főorvosnőmtől, akkoriban ugyanis laboráns voltam. Az-után egyenesen a pályaudvarra mentem, hogy elutazzak a nagy-nénémhez, Zalába. Ő meg jött mögöttem.

ERNŐ Ezúttal nem kattogtatott.

JOLÁN Olyan ösztönei voltak, mint egy macskának. És úgy is settenkedett. Amikor gyanútlanul fel akartam szállni a vonatra, visszarángatott és borzalmasan összevert, a pályaudvari forgatag kellős közepén. Embergűrű fogott körül, senki sem jött a segítségemre. Idegrohamot kaptam, földhöz vágtam magam, elájultam, majd éppen annak az intézménynek a falai közt tértem magamhoz, ahol ő ápoló volt.

ERNŐ Isten nem ver boddal.

JOLÁN Rámtört a folyosón, a végén – volt hozzá kulcsa –, végül már a betegek előtt is erőszakoskodott velem. Mert tönkretettem. Nagyon jól érezte magát nők nélkül is. Most egyem meg, amit főztem. Fejezzem be a terápiát, aztán mehetek a pokolba. De én megmondtam neki: többször nem, inkább meg-halok. Aztán szerencsére megszánt egy ápolónő. Minden meg-oldódik, ha az ember életben marad. Jelenleg két gyerekük van.

ERNŐ De a löversenyre rücskösképű sráccokkal jár.

JOLÁN Már nem bírom őket külön-külön felidézni. Ha egyúttal elém állnának, talán meg se tudnám mondani, hogy melyikük melyik. Minden összemocskolódik, ha az ember életben marad.

ERNŐ Miért baj ez?

JOLÁN Mind a kettő karcsú volt és magas és fekete hajú és vékony ajkú. Az ápoló egykorú volt az élő Ivánnal – mintha megállt volna az idő. De a szaguk más volt, a beszédük is. Az ápoló izgalmban dadogott kicsit. Szűnyog nem szállt rá, undorodott a vérértől. Szépen énekel, napjában ötször zuhanyozott. Iván botfüllű volt, és tisztálkodni sem szeretett túlzottan. Népboldogítók képeivel díszítette szobáját, de akiből

kiábrándult, az csakhamar fejfelé lógott. Az ápoló sose hazudott. Iván hazudott néha, de olyankor lázas tevékenységet mímelt, és el is pirult. Az ápoló igazat se mondott, csak ha a vágyairól beszélt.

ERNŐ Miféle vágyairól?

JOLÁN Például a sörvívó vágyairól. Vagy amit a pillanat sugallt. „De szájba vágnám azt a hapsit!” A fehér bottal közlekedők elé kitétte a lábát, és roppant boldog volt, ha egyik-másik át-lépte. Voltak napok, amikor mindent kimondott, ami csak eszébe jutott. Se szégyenérzet, se gyakorlati megfontolás.

ERNŐ És Iván?

JOLÁN Ivánból kilógott az igazság.

ERNŐ Mindenbe beleakadt?

JOLÁN És viszont.

ERNŐ Elviselhetetlen fráter lehetett. És most menjünk a fa-házba.

Holnapután vissza kell adnom a kulcsot.

Felállnak, az ágyhoz mennek, bekapcsolják a hőszugárzót, lefekszenek, vacognak, a pokrócokat és kabátokat igazgatják. A néző-térről egy szabatosan öltözött, jóvágású, középkorú úr siet a szín-padra és megáll az ágy előtt

FÉRJ Nagyon megbántottál, Jolán.

ERNŐ Hát ez ki?

JOLÁN A férjem. A minap férjhez mentem.

ERNŐ *(kézfogásra nyújtja a kezét)* Ja. Örvendek. Ernő vagyok. FÉRJ Részemről a szerencse. *(Kezet ráznak)*

JOLÁN Kapuzárásra ígérkeztem haza. Még van egy óráim.

ERNŐ Húzzon ide egy széket. Érezze magát otthon.

FÉRJ Köszönöm. *(Széket hoz, leül)*

ERNŐ Nem fázik? Minket itt majdnem megvesz az isten hidege.

JOLÁN Jégeralsó van rajta.

FÉRJ Hát ezt nem gondoltam volna.

ERNŐ Engem ne tessék komolyan venni. Nem vagyok parti-képes.

JOLÁN Ernő nem számít. Felelőtlen alak.

FÉRJ Így kell értesülnöm a múltadról? Félek, Jolán, eljárszottad a bizalmamat. Márpedig a házasság – akárcsak a Casco – bizalom nélkül nem újítható meg.

ERNŐ Ön Cascós?

FÉRJ Az vagyok. Ha esetleg ...

ERNŐ Nincs kocsim. De ajánlani fogom a barátaimnak.

JOLÁN Ne bízz benne. Elfelejtí.

ERNŐ Ha fázik, van még egy kis pálinkánk. *(Lenyúl a földre, egy üveget vesz fel, a Férj felé nyújtja, ez a fejét rázza. Ernő, majd Jolán iszik az üvegből)*

JOLÁN Féltékeny vagy? Hidd meg, nincs rá okod.

FÉRJ Persze hogy féltékeny vagyok, nem erre a kiváló modorú, de fogyatékos neveltetésű úrra itt, és nem is a fiatalságára, mert a fiatalság kérem elkopik a sok használatban, mint a sebességváltó gömbcsuklója, hanem féltékeny vagyok arra a sok férfira, aki már nem köpik tovább, mert nincs, vagy számodra nincs, pontosabban nem is rájuk vagyok féltékeny, hanem, hogy nekem sohasem beszéltél rólok.

JOLÁN Nem is kérdeztél.

FÉRJ Szakmai tapasztalatom, hogy a fölösleges kérdések roncsolják a bizalmat. Sok példát hozhatnék fel erre ...

ERNŐ *(felkönyököl)* Hozzon fel példákat. Meséljen egy kicsit nekünk. A részletek az érdekesek.

FÉRJ Ha mindenáron beszélned kellett, miért nem nekem ...

ERNŐ *Húzza a lábára azt a pokrócot.*

FÉRJ Köszönöm. Meg aztán van egy nagyobb sérelmem is.

ERNŐ Ki vele!

FÉRJ Rólam miért nem szóltál neki egy szót sem? Miért éppen engem hagyta ki? Nem tekintesz férfinak, vagy ...

JOLÁN Nemcsak téged hagytalak ki.

FÉRJ A többiek most már igazán nem érdekelnek. De én – én ennyire nem számítok semmit? Egyszerűen megfelekedtél rólam.

JOLÁN Dehogyan felekedtem meg. Fél szemmel mindig az órát lestem.

ERNŐ Talán azért hallgatott önről, mert nem akart engem féltékennyé tenni.

FÉRJ Ugyan. Ön nem féltékeny típus.

ERNŐ Dehogyanem. Nagyon is!

JOLÁN Ez az igazság, öreg. Nem akartam Ernőt féltékennyé tenni.

FÉRJ Jolán!

JOLÁN Elvégre mégiscsak súlya van annak, hogy hozzád kötöttem a sorsomat, nem?

FÉRJ Hihetek neked?

ERNŐ Hát akkor én most elmegyek kicsit.

FÉRJ Igen, kérem, hagyjon most magunkra.

Ernő felkel, indul kifelé

ERNŐ A kulcsot hozzátok majd el a Lúdtollba. *(El)*

JOLÁN *(a Férj térdére hajítja a fejét)* Aztán tudod, öreg, azért sem beszéltem rólad, mert csak a múltamról regéltem neki. A múlt – elmúlt, kimúlt, el kellett temetnem. Nem rohadozhat tovább a felszínen, el kellett borítanom a szavak göröngyeivel. Te viszont élsz, létezel, te vagy a jelen meg a jövő, a biztosítás meg a biztonság.

FÉRJ Drágám.

JOLÁN Talán csak azért kellett annyit hányódnom, hogy eljut-hassak hozzád. Végre egy férfi, aki pontosan azt nyújtja, amit kínál. Nem vagy túl lenyűgöző, persze.

FÉRJ Nem is akarok lenni, isten ments.

JOLÁN De értesz ahhoz, hogy vágyódást ébressz otthonos egy-formaságod iránt.

FÉRJ Jolán!

JOLÁN Ez dicséret !

FÉRJ Nekem mondd! Méltánylom is. Ha verset írnék rólad ...

JOLÁN Ne butáskodj.

FÉRJ Viharvert luxusautóhoz hasonlítanálak, mely a roppant tél előtt az utolsó pillanatban beáll egy jól fűtött garázsba, és a tél hosszú, és a garázs megóvja ...

JOLÁN Költő vagy, öreg. Mellém bújsz?

FÉRJ Ugyan, hova gondolsz? Különben is, a barátod várja már a kulcsot. Majd odahaza. A mi kis ágyunkban. Ma úgyis esedékes.

JOLÁN Akkor hát nyomás ! *(Kiugrik az ágyból.)* Mire vársz? FÉRJ

Megyek már! Röpülök! Nagyon nem szívesen vagyok itt.

Megindulnak kifelé. Láthatóvá válik az asztal, ahol Ernő egy üveg sör mellett várja őket

Felelős kiadó: Siklósi Norbert, a Lapkiadó Vállalat igazgatója

Egyetemi Nyomda – 79.4377 Budapest, 1979

Felelős vezető : Sümeghi Zoltán igazgató